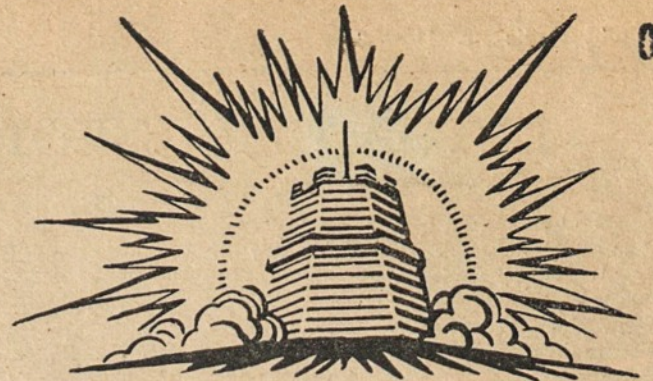

PABALTIJO TRAGEDIJA

Londono „The Times“ apie Pabaltijo valstybes.—Lietuvoje šimtai kolchozų. — Žemės ūkio darbininkų „perteklius“ tremiamas į Rusiją. — Kaip sudaromi „savanorių emigrantų“ transportai.

Neseniai VLIKo pirmininkas prel. M. Krupavičius JAV spaudos atstovams pareiškė, kad, jeigu ilgai sovietai viešpataus Lietuvoje, — po penkerių metų ten neliks nė vieno lietuvio...

Kartu prel. M. Krupavičius, pasiremdamas patikimomis informacijomis, paskelbė, jog 1948 metų būvyje sovietai iš Lietuvos ištrėmė į Rusijos gilumas 200.000 žmonių...

ko nuo 4 iki 224; Latvijoje nuo 200 iki 600.

Kiek šiuo metu kolektyvinių ūkių yra Lietuvoje, sunku pasakyti, nes neturima konkrečių duomenų. Tačiau praėjusį metų pabaigoje sovietų spauda informavo, kad šimtai kolchozų, „vykdydami planą“, sėkmingai baigė rugiapiūtę...

Kolektyvinimo pasėkos

Autoriaus tvirtinimu, žemės ūkio kolektyvinimas visoms Pabaltijo valstybėms, atnešęs nepaprastai daug žalos.

Didelė žemės ūkio darbininkų dalis, kuriai neatirsado darbo kolchozuose, liko be darbo ir duonos. Tie darbininkai nebegali persikelti į miestus ir įieškoti darbo pramonėje, nes sovietinės rėmimas yra priešingas šių kraštų supramoninimui. Labai ribotame laipsnyje yra palaikomos tos pramonės šakos, kurios reikalingos karo tikslams.

Antra vertus, buvę ūkio darbininkai negauna darbo miestų pramonėje ir dėl to, kad ten darbininkais priimami tik tie iš Pabaltijo valstybių.

Kolektyviniai ūkiai

Pirmiausia straipsnio autorius pabrėžia, kad Lietuva, Latvija ir Estija yra žemės ūkio kraštai. Sovietų pastangos sukollektivinti privačius ūkius šių tautų socialinė gyvenime viską apverčia aukštyn kojomis.

Sovietai Pabaltijo valstybes pradėjo kolektyvinti 1948 metais. 1948 m. spalio mėn. Estijoje kolektyvinių ūkių skaičius pašo-

rytų atvežti rusai. Tiems pastariejiems taipgi rezervuotos visos vietos administracijoje ir milicijoje.

Gyventojų deportavimas

Visų pirma sovietų okupuose Pabaltijo valstybėse stinga pramonės dirbinių, maisto, rūbų ir apavų. Toliau žemės ūkio darbininkų „perteklius“, deportuojamas į Rusijos gilumas.

Laikraštis tvirtina, kad kiekvieną mėnesį iš Pabaltijo valstybių siunčiami gausūs žmonių transportai į Komi respublikos anglies kasyklas arba į Kareliją.

Be to, labai plačiai praktikuojama „savanorių persikėlimai“. Tai vykdoma tokiu būdu: sovietų administracija kviečia numatytus žmones į staigas, rodo jiems dažniausiai azijatinę respubliką, kurios reikalauja darbo jėgos, sąrašus ir ragina savanoriškai emigruoti. Jeigu pakviestieji su tokiu pasiūlymu nesutinka, jie apkalbinami sabotavimu ir prievarta deportuojami.

Tokiu būdu Pabaltijo valstybių senų gyventojų skaičius nuolat mažėja, o jų vietas užima atgabentieji rusai.

Lietuvos tragedija

Kai mes skaitome tokius balsus pranešimus apie Pabaltijo valstybes, gerai suprantame, ko-

kia sunki tragedija ištiko Lietuvą.

Nėra abejonės, jog Politbiuras jau senokai parašė mirties sprendimą Lietuvai, Latvijai ir Estijai. Tai patvirtina Politbiuro įsakymai, liečiantys pažymėtas Lietuvos vietas ir įvairių socialinių grupių žmones.

Lietuviai, prievarta išgabenti į Rusijos erdves, be abejonės, negali pakelti sunkių darbo, klimato ir mitybos sąlygų. Jie žūva šimtais ir tūkstančiais. Vaikai įvairiose mokyklose ir komjaunimo organizacijose auklėjami komunistinė dvasioje. Sunkiose sąlygose nėra kam palaikyti jų dvasinių jėgų.

Tokiu metu itin didelė atsakomybė gula ant mūsų, Vakarų gyvenančiųjų, pečių.

Juk kiekvienas lietuvis, kur jis bebūtų, tik:

O tačiau Lietuva tik atbus gi kada: ne veltui ji tiek iškentėjo... J. Kuzmonis

SOVIETAI GRUMOJA TURKIJAI IR DANIJAI

VISINSKIS UŽĖMĖ MOLOTOVO VIETĄ. NEIGIAMAI VAKARŲ KOMENTARAI DĖL ŠIŲ PASIKETIMŲ. DANIJOS UŽS. REIKALŲ MINISTERIS VYKSTA Į VAŠINGTONĄ. NAUJI SKANDINAVIJOS IR ISLANDIJOS VADOVŲ PASITARIMAI. SOVIETAMS IDOMU, KĄ DARYS T TURKIJAI.

Kovo 5-tą dieną Maskva vėl davė pasauliui naują staigmeną, kad pirmuoju Višinskio pavaduotoju paskirtas Gromyko. Taip pat buvo atleistas Sov. S-gos užs. prekybos ministras Mikojanas ir jo vietoje paskirtas jo pavaduotojas Menšikovas.

Pranešimuose pastebėta, kad Molotovas ir Mikojanas ir toliau lieka Politbiuro nariais.

Suprantama, kad tokių svarbių ministrų pasikeitimas dabar, kada yra nepaprastai įsitempę

santykiai tarp Rytų ir Vakarų, sukėlė įvairiausių spėjimų bangą, juoba, kad Maskva nedavė jokių paaiškinimų dėl įvykdytos operacijos. Pirmieji vertinimai buvo gana atsargūs, bet dabar reiškia nuomonę, kad iš šito nieko teigiamo netenka laukti. Šiandien visas pasaulis išsitikino, kad Maskva tik gali keisti taktiką, ar žmones, bet

Politbiuras niekada neatšauks nuo užsibrėžto tikslo — užvaldyti visą pasaulį.

BBC savo kovo 7 d. komentare dėl šios permainos atvirai sako, kad greičiausiai, ryšium su naujais įvykiais ir laimėjimais Kinijoje ir Europoje, Maskva atpašalavo Molotovą nuo rutininio ministro darbo, pavesdama jam „perėti“ naujus uždavinius ir kėlus, siekiant užgrobti ryšių konsolidavimo ir galutinio paveržimo. Tuo tarpu Višinskis yra aklas Politbiuro „garsiaikalis“, kalbąs taip, kaip jam liepiama. Jeigu Molotovas nebūtų gavęs paaugstinimo, tad, kaip yra įprasta anapus, kulpiška ir pakauši jį jau būtų palydėjusi į aną pasaulį.

Prancūzijos socialistų „Le Populaire“ III. 7. rašo, kad Višinskis yra brutalus, bet gali būti ir saldiežuvis. Jis gali vaidinti mandagiausią diplomata ir pavirsti negaltingu prokuroru, žinančiu visas demagogijos taisykles. Jis yra cinikas ir amoralus. Tai yra pati nežmoniškausia būtybė, kokią tik galima įsivaizduoti. Jo paskyrimas sovietų diplomatijos šefu rodo, kokią politiką pasirinko Stalinas.

Sie trumpi komentarai aiškiausiai parodo, kokią įspūdį Vakarų pasaulyje paliko šis Sov. S-gos vadovų pakeitimas.

O lyg atsakydami į Sovietų manevrus, Vakarai pagreitintai skuba sudaryti Atlanto Pakta.

Vašingtonas dirba net šventadieniais. Tvirtinama, kad pakto metmenys šiuo metu jau esa 8 valstybių sostinėse. Devinto-

Danijos — užs. reik. min. Rasmussen III. 9. išvyko į Vašingtoną.

Neebejojama, kad Danija taip pat bus viena iš Atlanto Pakto

Pasitraukia JAV gynybos ministras

Prezidentas Trumanas pranešė, kad Amerikos gynybos ministras James Forrestal nuo 8. m. kovo 31 d. atsistatydina. Jo vieton skiriamas jo pavaduotojas Louis A. Johnson.

Naujasis JAV gynybos ministras yra 58 metų amžiaus advokatas. Jis yra iš JAV sluoksnių, reikalaujančių padidinti Amerikos gynybos potencialą. NYHT — DPD, III. 8. Manoma, kad nuo III. 20. atsistatydins JAV karo sekretorius Kenneth Royall.

MINISTERIS PIRMININKAS ATTLEE LANKĖSI VOKIETIJOJE

BBC, III. 7. Anglijos min. pirm. Attlee nuo kovo 5 ligi 7 dienos lankėsi Berlyne ir okupuotose Britų zonoje, tikrindamas oro tilto įrengimus.

BBC, III. 6. D. Britanija Viduržemėje vykdyt didžiulius laivų manevrus, norėdama patikrinti Gibraltaro gynybą.

DPD, III. 7. Švedų laikraščiai rašo, kad Sov. Rusija nepaprastai sustiprino savo kariuomenę Pabaltijy ir palei Suo-

mijos—Rusijos sieną. Tuo esą norima paveikti Švediją ir Daniją, kad, nesidėty prie Atlanto Pakto.

DPD, III. 5. Paragvajuje vėl įvyko nauja revoliucija. Sukilėliai užėmė kels miestus ir prezidentas turėjęs pabėgti.

DPD, III. 8. Atsistatydino Sun Fo tautinės Kinijos vyriausybė. Prezidentas Li Tsun Yen naują vyriausybę pavedė sudaryti buvusios vyriausybės karo ministrui.

DPD, III. 8. Indijos min. pirm. Pandit Nehru pareiškė, kad po kelių mėnesių Indija taps visai nepriklausoma respublika.

DPD, III. 8. Sofijoje baigėsi 15 evangelikų dvasininkų byla. Keturi nuteisti kalėti ligi gyvos galvos, 9 nubausti įvairiomis kalėjimo bausmėmis ir 2 ištėsinėti.

Nuteistieji „padėkojo“ už švelnų sprendimą.

BBC, III. 8. V. Unijos štabo viršininkas feldm. Montgomery atvyko į Baden-Badeną. Jį sutiko prancūzų zonos karinis gubernatorius gen. König.

DPD, III. 9. Vakarinėse Vokietijos zonose II. 28. buvo 1.043.000 bedarbių.

ŠVEDIJA NEISDUODA PABALTIETIŲ

DPD, III. 5. Švedijos vyriausybė atmetė sovietų reikalavimą išduoti pabaltiečius. Švedija Sovietų kaltinimus ir reikalavimus pavadino „absurdiškais“.

AMERIKOJE SUIMTAS SOVIETŲ ŠNIPAS

JAV saugumo organai praejusią savaitę suėmė Rusijos pilietį Gubičevą, priklausiusį JT sovietų delegacijai. „Suihtas tuo momentu, kada norėjo palikti slapstus dokumentus iš JAV teisingumo ministerijos tarnautojos Judith Coplon.“

JT generalinis sekretorius Gubičevą suspendavo iš einausių pareigų. Sovietų ambasadorius Paniuškins pareiškė protestą, reikalaujamas Gubičevą paleisti.

pasirašiusių valstybių. Be jos prie Atlanto Pakto būsia pakviesta prisidėti: Italija, Portugalija ir Islandija.

Kovo 6 diena, ryšium su Skandinavijos socialdemokratų partijų suvažiavimu, Kopenhagoje susirinkę Danijos, Norvegijos, Švedijos ir Islandijos ministrai pirmi-

ninkai. Spėjama, kad jie aptarę naujai susidariusią Skandinavijos padėtį, kai Norvegija atmetė sovietų pasiūlymą sudaryti su ja nepuolimo paktą ir kai Danija apsisprendė prisidėti prie Atlanto valstybių susigrupavimui. Šioje konferencijoje buvo pabrėžta, kad šiaurės valstybės ir toliau kuo glaudžiau bendradarbiaus. Prileidžiama, kad buvo ieškota išeities, kaip Skandinavijos kraštams kariškai bendradarbiauti, nepažeidžiant Atlanto Pakte duotų įsipareigojimų.

Atmosferos įtępmia rodo ir tas faktas, kad Danijos pasiuntinys Maskvoje pranešė Kopenhagai naujus Kremliaus grasinimus. Danijos vyriausybė buvo įspėta neprisidėti prie Vakarų gynybos sistemos ir Atlanto Pakto. Kovo 8 d. Lenkija pagrasino panaudojanti ekonomines sankcijas. Spėjama, kad ji nutrauks anglies tiekimą Danijai.

Sioje padėtyje, lyg savo likimui palikta yra narsioji Suomija. Jos ministras pirm. Fagerholm pareiškė, kad

Suomija neprisidėsianti prie jokio antikomunistinio bloko ir Atlanto Pakto.

Jis taip pat įspėjo, kad Suomijos komunistų valdžios užgrobimas reikštų pilietinių laisvių galą. Nežiūrint šių Fagerholmo pareiškimų, paskutiniu metu Suomijos komunistai vėl puola Suomijos vyriausybę.

Sioje įvykių grandyje naujai išskyla Turkijos vaidmuo. Korrespondentai iš Ankaros teigia, kad

Sovietų pasiuntinys Turkijoje atsisakė užsienio reikalų ministeriją, ką ji mananti dėl planuojamo Viduržemio valstybių bloko.

Esa, Turkijos vyriausybė atsakiusi, kad kuriamoji sąjunga esanti defenzyvinio pobūdžio ir niekam negrasinanti. „Times“ korespondento nuomone, šis Turkijos paaiškinimas Sovietų nepatenkins. Laikama, kad Rusija taip pat pasiūlys Turkijai sudaryti nepuolimo paktą, kaip kad buvo pasiūlyti Norvegijai. Artimoji ateitis parodys, kuriuo debiutu pradės naujasis sovietų užs. reik. ministras.

AMERIKIEČIAI APSKRIDO PASAULĮ NENUSILEISDAMI

Naujo tipo JAV bombonešis B-50 kovo 2 d. nusileido Carswell aviacijos bazėje (Texas valst.), iš kurios jis buvo pakilęs vasario 26 d., išbuvo ore 94 val. ir 1 minutę. Skridime aplink žemės rutulį lėktuvas sukorė per 37.000 km, nulekdamas per valandą po 385 km. Šiame skridime dalyvavo 14 vyrų įgula. Benzino atsargos buvo papildytos ore 4 kartus: ties Azorų salomis, Saudi Arabija, Filipinai ir Havajai.

Laimingai grįžusius pilotus sveikino JAV aviacijos ministras W. Stuart Symington, Strateginės aviacijos v-kas gen. Curtis E. LeMay ir kiti pareigūnai. LeMay pareiškė, kad JAV karo aviacija dabar galinti nunešti atomines bombas ne tik į Rusiją, bet ir kiekvieną žemės rutulio tašką. NYHT

JT TIKRINS VERGŲ STOVYKLAS

Kovo 7 d. JT Ūkio ir Socialinių Reikalų Taryba 14 balsų prieš 3 (Rusijos, Gudijos ir Lenkijos) priėmė amerikiečių paruoštąją rezoliuciją patikrinti vergiškąs darbo sąlygas visame pasaulyje. Amerikiečių AFL (American Federation of Labour) tvirtina, kad milijonai žmonių Sovietų Rusijoje dirba vergiškose sąlygose.

IŠVYKO Į KANADĄ

Siomis dienomis lėktuvu išvyko į Kanadą buv. Britų zonos Lietuvių Raudonojo Kryžiaus įgaliotinis Viktoras Užupis ir gydytoja Aldona Užupienė.

Taip pat laivu išvyko ir prof. Bronius Povilaitis, kuris dirbti savo specialybėje jau buvo pakviestas į Kanadą praejusiu metų rudenį, bet iki šiol buvo „išašęs“ Falingbostello emigracinėje stovykloje.

Britų zonos LRK įgaliotinio pareigas dabar eina p. Kazys Barzdukas.

PARYŽIUS PAVARĖJANT

LAUKIAMA AUDRINGO KOVO MĖNESIO. THOREZ „BOMBA“. ENERGINGI PRANCŪZŲ PAREISKIMAI. KRAVČENKO DĖMESIO CENTRE. CHURCHILLIO KALBA.

(Laiškas „Liet. Žodžiui“ iš Paryžiaus)

Lyg ir pavasarėja... Nicose jau prasidėjo tradicinis pavasario karnavalas. Tūkstančiai linksnų žmonių šoko aplink didžiules kaukes, mušėsi gėlėmis ir konfeti. Kartą gyvenime verta pasukti šioje minioje. Ypač neužmirštamos „baltosios naktytės“: tūkstančiai jaunų mergaičių ir vyrų, baltai apsigėrę, dalyvauja gėlių mūšyje ant Viduržemio jūros kranto. Šiais metais karnavalas paskirtas Jo Didenybei 2000 metų Atomui...

Pavasario karnavalas Nicose atneša pavasario nuotaikas ir į Paryžių. Lenkynėse (arklių ir sunų) dalyvauja paskutinių madų pavyzdžiai: skrybėlė iš 1900 metų, suknėlės ir sijonai pastebimai trumpėja, kuklėja. Matyti ir 1949 vasaros modeliai.

Sis pavasaris Paryžiuose atnešė ir nelauktą ekonominį Prancūzijos atkūtimą. Pragyvenimas kasdien pinga, palyginus su perėitų metų pavasariu — žymus skirtumas. Dabartinio ministerio pirmininko Queuille vyriausybė daro stebuklus. Prieš 2 mėnesius doleris kainavo 550 franku, dabar tik 400...

Audringasis kovas...

Atrodytų, kad su pavasario nuotaikomis visas gyvenimas iriasi palaimintos taikos uostan. Deja, tai tik paviršutinė iliuzija. Pirmieji du šių metų mėnesiai praėjo, palyginti, ramiai, bet paskutinių dienų įvykiai visus iliuzijas apvertė aukštyn kojom. Apie tai ir bus kalbama šioje istorijoje.

Matyti, kad Atlanto paktas yra gerokai skaudintis Maskvai ir pašone bakstelėjęs — ji neriasi iš kailio, kad visomis keturiomis jį suardyty. — Šnabždama, kad ties sovietų — norvegų siena koncentruojama raudonoji armija, Suomijoje laukiama naujų įvykių, net ir Lenkija „patarė“ Danijai nekeisti nosies į Atlanto pakta.

Be abejonės, šis nervinimasis nėra be pamato. Maskva jau per gerai įsitikino, kad visokie planai ir planėliai su „made in USA“ etikete nėra tušti pliauškalai: Marshallio planas išties padarė stebuklą. Ne šių eilučių uždavinys apžvelgti Marshallio plano rezultatus, bet viena aišku, jei ne Marshallio planas, šiandien Romoje ir Paryžiuje tikriausiai kaukšėtų raudonarmiečių batai. Kurie susiduria net su paprasčiausiomis ir nežymiomis pramonės, prekybos ar pan. įmonėmis, tie iš pirmo žvilgsnio pamato, kaip visa Vakarų Europa lyg laikrodžio mechanizmas funkcionuoja Marshallio plano mašinoje...

Sis ekonominis stebuklas atvėrė Maskvai akis. Ji puikiai žino, kad ir Atlanto paktas ir visi kiti sektantieji paktai (Pacifiko), be abejonės, tuo pačiu pasiekimu veiks. Tyla prieš audrą. Tai ne-reiškiška, kad ryt poryt karas. Bet šukšniais artinasi valanda, kada reiks Kremlui arba nusileisti, arba mėginti pūsti.

Maurice Thorezo bomba

Visoje šioje „simfonijoje“ pasigirsta nelaukti tonai. Iki šiol prancūzų komunistai pėdėdavo, kad jie nepriklausomi, patrijotizmo apaštalai. Stai, matyti, atėjo galas.

Siomis dienomis Paryžiuje vykio prancūzų komunistų CK posėdis, kuriame Thorezas, kaip Prancūzijos komunistų šefas, metė nelauktą bombą: jis pareiškė, kad jei agresijos atveju, begelbėdama prancūzų tautą, raudonoji armija atsidurtų Paryžiuje, tai argi galėtų prancūzų tauta kitaip pasielgti, negu kad savo laiku pasielgė rumunų, lenkų ir juosgalvų tautos...

Zodžiui, Thorezas skatina prancūzų raudonąją armiją pasitikti kaip „išvauduotoją“...

Ta pačią dieną prancūzų komunistų organas „Humanité“ išleido platų atsisaukimą su Thorezo kalba, o paskutiniame puslapyje didžiulį raudonosios armijos pagarbina...

Sis Thorezo pareiškimas susilaukė nelauktai didelės prancūzų reakcijos. Visą spaudą, išskyrus komunistinę, Thorezo pareiškima pavadino tautos išdavimu ir ta proga apžvelgė visą komunistų veiklą, tiek prancūzų, tiek Maskvos. Daugelis laikraščių imponuojančiai nupiešė tikrąjį Maskvos veidą. „Figaro“ įsidėjo žemėlapi, kuriame pavaizduojami imperialistiniai Maskvos darbai. Veik visuose laikraščiuose buvo teisingai ir išsamiai paminėtas ir Pabaltijo ir Lietuvos reikalas. Tokio aštraus ir visiškai atviro prancūzų spaudos tono Maskvos ir prancūzų komunistų atžvilgiu dar neteko girdėti...

Reikalas per 24 valandas atsidūrė parlamente...

Istorinis posėdis parlamente

Po šitokios spaudos „artilėrijos“ — kaip ir buvo laukta — parlamentas iš esmės pirmą kartą taip aštriai, atvirai ir aiškiai pasisakė komunistų reikalui.

Proga tam sudarė M. R. P. atstovo Marc Scherer interpellacija: jis konkrečiai Thorez'ą paklausė, ar jis Prancūzijos interesus sumaišo su kalbų užsienio valstybių interesais, ar jis atvirai siūlo Prancūzijai naujai okupacijas, ar jis partijos šefu yra pagal užsienio valstybės įsakymą, ar jis siūlosi Lavalio vieton...

Thorezas neatsakė, bet išdorožė kalbą, labai agresyvią ir net cinikišką, kurią papildė jo kolega Jacques Duclos, palygindamas prancūzų vyriausybę su šiukšlių dėze...

Kai mes skaitome tokius balsus pranešimus apie Pabaltijo valstybes, gerai suprantame, ko-

bėjo pats Ministeris Pirmininkas Henri Queuille, drąsiai ir atvirai demaskuodamas komunistus ir kviesdamas parlamentą padėti vyriausybei išlaikyti ir saugoti (Nukelta į 4 psl.)

Lenkijos meno turtai — politinio ginčo objektas

Vertingos monarchinės Lenkijos meno brangenybės, kadaise laikytos Krokuvioje Vavelio pilyje, siomis dienomis pasidarė ginčo objektu tarp dabartinės Lenkijos ir Kanados vyriausybės.

1939 m. vokiečiams įvygiavus Lenkiją, tuometinė Lenkijos vyriausybė spėjo išgabenti vertingiausius net iš 15 amžiaus kilusias Vavelio pilies meno brangenybes, tarp kurių buvo ir Jogailaičių dinastijos užsakymu pagaminti 136 flamų gobelenai. Vieno jų pagaminimas Zigimuntui II kaštavęs tiek, kiek visas Lenkijos karo žygis prieš Joną Baisų. Šis Sloms brangenybėms taip pat priklausė padavimai apie pintas Boleslovo Narsiojo kardas, Vidurinių amžių auksu grandinė bei insignijos, seniausių Lenkijos raštų egzemplioriai ir Chopino partitūros. Vavelio pilies intendantas šias brangenybes pergabeno per Atlantą ir

Sovietai išdavė naciams vokiečių komunistus

Kravčenko bylos metu Paryžiuje išsyrškėjo slaptas Stalino ir Hitlerio susitarimas, kurio pasėkoje Sov. Sąjungoje esantieji vokiečiai komunistai buvo išduoti Hitleriui. Ši įvyki išskėlė Kravčenko liudininkę, Sov. Sąjungoje dingusio žinomo vokiečių komunistų veikėjo Heinz Neumann žmoną Margaretę Neumann.

Abu Neumann'ai 1935 m. per Sveicariją išvyko iš Vokietijos į Sov. Sąjungą. Jau 1937 m. Heinz Neumann po keleto tardymų Sov. Sąjungoje buvo areštuotas. Tų pat metų pabaigoje tokio ličininko susilaukė ir jo žmona M. Neumann, kuri 1938 m. už ideologinius nukrypimus ir priešovietinį nusistatymą buvo nuteista 5 metams ir „auklėjamojo darbo stovykla“. Ji buvo išsiųsta į Kazakstano sritį, Karagandą.

— Vašingtonas. JAV pilno gamyba pasiekė 8 mil. to ir prašoko visu Europos valstybių, išskyrus D. Britaniją ir Sov. Sąjungą, pilno gamyba.

— Vašingtonas. JAV pramonininkai nori sudaryti pasaulinę ūkio tobulinimo korporaciją, kurios uždavinys būtų skatinti kraštų supramoninimą ir kuri pradėtų veikti 1952 m., t. y. tada, kada Marshallio planas nustoų veikti.

— Luksemburgas. Įsialgisio Beneluxo valstybių miltų uni-fai, nuo balandžio 1 d. Beneluxo kraštai panaikina devizų suvaržymus. Vėliau numatoma įsteig-

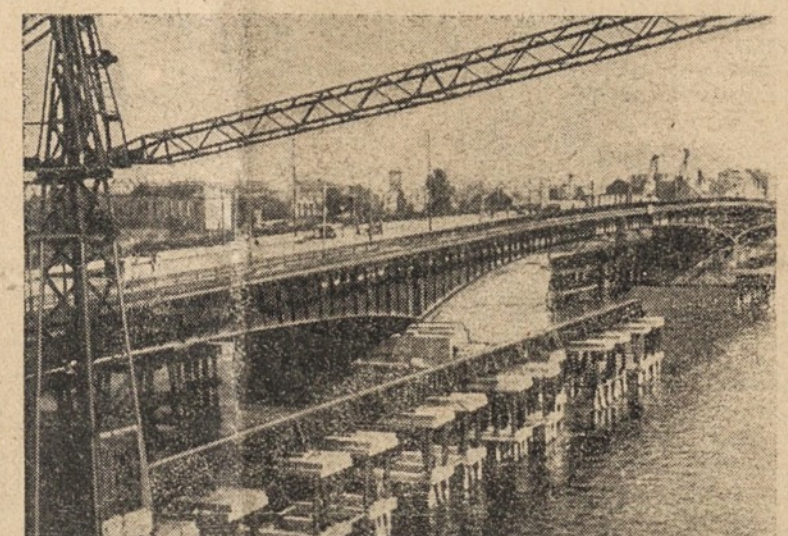
ti užsienyje bendrus šių kraštų konsulatų ir bendrus prekybos rūmus.

— New Yorkas. Užsienų reikalų ministrai sutikus, New Yorko bankas „Chase National Bank“ suteikė Ispanijai trumpalaikę 25 mil. dol. paskolą.

— Vašingtonas. JAV prezidentas numato pateikti Kongresui apsvaistytį didžiulį pasaulio technikos projektą, kurio tikslas būtų padaryti Sv. Lauryno upę tinkamą ir vandenynų laivams plaukioti ir tokiu būdu įjungti Chicago ir kitus Amerikos vidur. vakarų miestus į

tarpokeaninį susisiekimo tinklą. Naujasis vandens kelias turėtų apie 3750 km ilgio ir sutauptų daug perkrovimo išlaidų. Be to, pagal šį projektą netoli Montrelio būtų įrengta didelio pajėgumo elektros stotis. Šis projektas diskutuojamas jau 40 metų, tačiau vis susiduria su stipriu geležinkelio bendrovių pasipriešinimu.

— New Yorkas. Saudo Arabijos karalius Ibn Saud suteikė Amerikos naftos bendrovei Pa-oific Western Oil Corporation didžiulią pasaulyje naftos koncesiją.

Vakarų Vokietija sparčiai atsis tauto. Čia matome naujai pastatytą tiltą per Reiną ties Kölnu.

KNYGA TURI IEŠKOTI SKAITYTOJO

Toliau vėl kalbėsime apie žmones, bet dabar noriu nors truputį apie knygas, nes apie žmones turėsime pasakyti ne labai džiuginančių žodžių. O apie knygas kalbėti man šį kartą ypač malonu, nes pasivertino mano gilus ištikimasis, jog knyga turi ieškoti skaitytojo, o ne skaitytojas knygos.

As buvau pasidares knygos platintoju (mažų mastu toks gal ir liksiu). Gavęs knygų, pasiūliau tiems, kurie norėtų skaityti, bet kuriems patiens sunku pasiekti knygą. Knygas jie ne tik pavartė, bet tuojau pat ir išgrabstė. Jei aš kada nors vėl gausiu, jie ir vėl pirs. Jie dirba kartu su manim, todėl mums ir atsiskaitymas nėra joks sunkus. Sprędžiamas reikalas. Jei šiandien ne penktadienis (atlyginimo mokėjimo diena), tai juk tas penktadienis ne už marių. Jei šiandien neturi pinigų, aš visada galiu palaukti iki penktadienio. Pažindamas žmones, kartu su jais dirbdamas, knygos platintojas savo atsakomybę gali leisti išsimokėti už knygas dalimis, ir tai yra nepaprastai lengva skaitytojui.

Taip pat mūsų mieste jau turime knygų platintoją, kuris dažniau susiduria ne tik su miestu, bet ir su apylinkės lietuviais. Jis teguana tuos leidinius, kuriuos platina Didž. Britanijos Lietuvių Sąjunga, taigi toli gražu ne visus, kurie išleidžiami.

140000 JŪROS MYLIŲ SU DYPUKAIS

LIETUVIS IRO LAIVŲ LYDĖJIMO TARNYBOJE

S. Narkėliūnaitė

Beveik po pusės metų Vokietijos uostan vėl sugrįžo didžiulis „Gen. Stuart Heintzelmann“ transatlantinis laivas, kuris jau keliolika kartų iš čia plaukė į įvairias šalis, gabendamas tremtinius. Anksčiau jis buvo amerikiečių kariuomenės transportinis laivas. Sugrįžęs iš Piet. Amerikos, vasario mėn. 15 d. jis vėl išplaukė ir vėl tenai — Brazilijon ir Argentinon. Šio laivo IRO transporto palydovas yra lietuvis kap. V. Zibas. Tai, turbūt, bus vienintelis lietuvis palydovas, nors laivų medicinos personalo tarpe esama ir daugiau lietuvių: gydytojų ar med. seserų. Kap. Zibas išvyko į savo dyviklį žygį, nuo 1947 metų rugpjūčio mėnesio visą laiką be pertraukos lydimas tremtinių transportais. Ligi šiol jis yra tris kartus plaukęs Brazilijon, du — Argentinon, tris — Kanadon, vieną — Australijon, vieną — Peru ir Čilėn ir vieną — į Peru ir Venecuelą.

Susumavus jo padarytąjį kelią žiūroms, išeina 140.000 jūros mylių. Tai maždaug reikštų daugiau kaip šešis kartus kelionę aplink pasaulį ties pusiauju. Nors dyvikui nėra nieko nuostabaus, tačiau, atrodo, kiekvienam būtų įdomu tokio masto kelionę atlikti. Pasinaudodama ta patraukla, kad kap. V. Zibas turi keletą valandų laisvo laiko, pasinformavau pas jį apie tremtinių transportų kelią ir jų būvimą laive.

„Mano darbas baigiasi, kai išlaipinu imigrantus ir juos pristatau atitinkamų kraštų imigracijos departamento atstovams“ — sako kap. V. Zibas ir toliau smulkiai nusako visas savo kaip palydovo pareigas. Jo darbas yra organizuoti imigrantų pasikrovimą į laivą, tvarkyti jų vykimą dokumentus, organizuoti laive tvarkai, organizuoti kultūrinės pramogos ir rūpintis visais imigrantų reikalais, ligi jiems išlipant, o taip pat suorganizuoti ir patį išlaipinimą. Šį darbą jis atlieka, padedamas imigrantų tvarkdary. Laive yra nustatyta griežta disciplina, reikalinga keliaujančiųjų saugumui.

Laivan patekę imigrantai gauja palatpas, kurios skirstomos vyrams, moterims ir moterims su vaikais. Kiekvienas su savimi pasiima rankinį bagažą, o sunkusis — pakrautas atskirai ir vežamas tuo pačiu laivu. Dėl bagažo kiekio sunku nustatyti ribą, nes kiekvienas imigrantas primantis kraštas turi savo leistą bagažo kontingentą. Laivo gyventojai per dieną maistui tris kartus. Maistas yra geras. Tačiau daug kas juo nepasinaudoja, tai nelemtai „jūros ligai“ prasidedus.

„Jūros ligos“ imigrantai labiausiai bijo, o ypač moterys, kurių kitos jau į laivą lįpusios ir iš kito šono nematydamos kranto, pradeda ją sirgti. Maždaug po 2—3 dienų liga praeina, jei oras yra normalus, o esant auriui kartais tenka ir ilgiau pasikankinti. Iš vienuolikos plaukiančių tik vieną sykį pasitaikė blogas oras, plaukiant į Kanadą. Šiandien daugiausia vandenynas ramus, tai ir keliauti vienas malonumas.

Kap. V. Zibas iš savo patyrimo pastebė, kad imigrantai klaidinčiai elgiasi, gulėdami ir manydami, kad taip išvengs ligos. Nereikia gulėti, o būtina stengtis kvėpuoti grynu oru, kuris yra vienintelė savybė, jei nenorima susirgti. Jis pats dar ne sykio nėra „jūros liga“ sirgęs.

Pradžios „sunkiosioms“ dienoms, laive gyvenimas atgyja. Kasdien leidžiamas informacinis lapas, kuris rašomas daugiausia vokiečių kalba, jei keliauja imigrantai iš Vokietijos. Sykį pasitaikė, kad laive reikėję kalbėti

Kai jis ėmėsi platinti, prasė pasididinti tik kai kurių knygų ir bent po vieną egzempliorių. Pabuvęs tuo metu jo tarpininku, apstaciau šį savo būclį: jis gavo laivą kurių leidinių net po 10 egz. O dabar džiaugiasi, kai jo turimas laivas, kai kurias knygas lietuviui per vieną vakarą išgrabstė. Tiesa, daugiausia jis išpardavė literatūros vakaro progą, bet dar labai trumpas laikas, kai jis šio darbo ėmėsi, taigi labai didelių rezultatų nėra ko ne norėti. Viena tik labai aišku, kad leidinys turi atiteiti pas pirkėją.

Norint šitai pasiekti, reikia juo didesnio platintojų tinklo. Jau geras gabalas laiko, kai kėliau spaudos platinimo centrinės įstaigos klausimu. Ligi šiol ne turpužio nepažengta į priekį. Jei tokia įstaiga būtų, per ją skaitytojas pasiektų ne vien tik Vokietijoje išleidžiamą spaudą. Ji, turėdama gerą ir rūpestingą štabą, galėtų suorganizuoti ir platintojų tinklą įvairiuose kraštuose. Tada nebeturėtume pagrindo skystis, kad mūsų šioje knyga, žurnalas ar laikraštis labai mažą turą tiražą. Vienas reikalas išmanas anglas, kalbėdamas apie knygos pasklidimą tarp skaitytojų, tvirtina, jog knygos platinimas nėra joks menas, bet aiškus biznio reikalas. Šitai turėtume žiūrėti ir mes, kol dar nebaigė nuleisti rankų mūsų šioje laidojais. Jei turėtume gerai or-

ganizuotą platinimą, man rodos, gerų knygų tiražas tarp pasaučio lietuvių galėtų išsilaikyti bent apie 2000—3000, gal kartais kiek daugiau ar mažiau. Spaudos užgėlęs pakurstomi, knygos palaikomi, visokeriopai apsidraustume dvasialiai patys ir savo knygą apdraustume ilgomis gražioms dešimtims metų! Per mėnesį po vieną kitą gerą knygą paraginamas nusipirks dažnas lietuvis ir Anglijoje, ir Kanadoje, ir Australijoje, net ir Ugnies Zemėje gyvendamas iš savo kaktos prakaito.

Tik susimildami, greičiau organizuokime platinimą, šitą didelį reikalą, patį svarbiausįjį spausdinto žodžio byloje!

ZUSTANČIOS DUSELĖS SAUKIASI GELBĖTIS

Nemalonu apie tai šnekėti, bet nėra prasmės ir nutylėti, nes bešnekančios ne tik susipažinusiame esamąją padėtimi, bet gal kai kur surasime ir vaistų.

Šitoji liga yra stipriai susisukusi sau gūžta didesnę lietuvių stovyklose Anglijoje, ypač tose, kur toliau nuo didesnių miestų ir kur visiškai nejudinama stovi kultūrinė dirva, kur lietuviškai bendruomenė trūksta jų judintojų kultūrininkų. Ta liga — besaikiškas gėrimas. Gyvenu dideliame mieste, kur lietuvių yra ne stovyklose su burti, bet turi privačiai nusidėdę kambarius. Čia, kas yra

minos ar kt. visad galima išvengti.

Laivas uoste užtrunka 2—3 dienas. Tada kap. V. Zibas savo laisvalaikio metu aplanko ir susipažįsta su vietove, aplanko imigrantų stovyklas ir pamato jų gyvenimą.

Didžiulį savo tarnybos laiko kap. V. Zibas yra išbuvęs laive. Ir taip, pvz., per visus 1948 m. laivas įvairiuose uostuose tėra stovėjęs apie 70 dienų. Tačiau per tą laiką nepalyginamai daug yra tekę pamatyti. N. Yorke būty net 5 kartus, tiek lankytis įvairiose Panamos vietovėse, būti natūraliose džiunglėse, Trinidad saloje ir kt. matyti vietinius gyventojus ir jų rankdarbius. Bendrai imant, per tas keliones tekę išvysti daug pasaulio. Tai žymiai praturtina žmogaus akiratį, o ką kalbėti apie progą išmokyti anglų kalbą. Šiandien kap. V. Zibas kalba jau ir angliškai akcentu, o prieš trejetą metų ir jis, kaip dauguma mūsų šio, vaikščiojo su Herlitu.

Būvodamas daugelyje kraštų ir lydėjęs tiek daug tremtinių kap. V. Zibas turėjo progos susipažinti su įvairių kraštų tremtinių įsikūrimo sąlygomis. Tačiau šiandien jis negali konkrečiai papasakoti, kur yra geriau emigruoti. Jis sako, kad visur galima įsikurti, jei turima pakankamai energijos. Žinoma, geriau esant tuose kraštuose, kuriuose turima giminų ar pažįstamų. Tačiau niekur nelaukia padengti staliai, reikia pačiam pasiekti. O kiekvieno mūsų reikais, ryžantis keliauti, rinktis ten, kur geriau, kad galima būtų pragyventi ir susitaupyti pinigų reikalingu laiku sugrįžti tėvynėn.

įsijungęs į kultūrinį darbą, gal kartais net ir perdaug. Visas laisvas laikas jiems praeina bėdinaujant, šokių grupėse besimokant, vaidinimus berengiant, besportuojant, vakarams besiušiant. Kas labiau palinkęs suspausti uždirbtą skatiką, tas, nedalyvaujamas viešajame gyvenime, aišku, nesuka nė į barą, bet ir mėgėjai išgeriti neturi laiko plauti gerkles. Kas be ko, išgeriamas retkarčiais ir čia, turime vieną kitą gal jau ir nebe pataliosomą gėriką, bet tarp šimtų lietuvių tai beveik smulkmena.

Zinau miestų, kur lietuvių gyvena stovyklose, bet ten jie užimti vėsajame gyvenime, didžioji liga tarp jų nėra įsimetusi. Visa nelaimė tose nušaliosiose kėrtėse. Jei dar kiek arčiau miestais, tai ir gėrimas kartais saikingesnis, nes dažniau būna progų įsijungti į kokį nors gražų darbą ar ir savo tarpe kiek daugiau pasitempti, neužsileisti netoliese dirbantiems lietuvių būriams. Ir jei tokiose stovyklose būtų kiek daugiau nepavargstančių judintojų, nepalaužiamas ir šviesus jų pavyzdys vis labiau užkrėstų kitus.

Yra betgi vietų, kur, sakytum, iš gilių ir neįžengiamų pelkių apsvaigusios duselės šaukiasi pagalbos, pačios nebeįėjamos išsikaupti. Aplinkui pilka nykuma, kurioje pasaksta visos dienos ir visi mėnesiai. Savame būryje niekias šviesias nesukelti ir nieko nepradeda, tarytum būtų įsiviespatavusi be galo ilga mirties tyla. Pro esamąją dieną nematyti šviesesnės dienos, ir viskas tėra — tik nuobodūs veidai. Žmonės jau lyg iš įpratimo eina į smuklę ir joje ieško šviesos. Smuklėje tarytum būtų šviesiau, čia apie daugelį dalykų, kalbama, čia užsiima vieno vakaro draugystė, nes geriamas būryje. Rytąjus dieną, o gal ir visą savaitę galima pragręsti pinigų, bet laisva diena, nieko naujo netekdama, ir vėl nuveda į smuklę, ir taip be jokio galo ir krašto.

Žinoma, tai nemili dalykai. Ne vienas gal iš smuklės nebesugrįš į normalų gyvenimą, nebus kello atgal. Bet iš kur imti tų judintojų, kurie pilkoje nykroje šviestų kiekvienoje stovykloje, jei ne žiburiu, tai nors švento Jono vabalėliu? Nėra jų arba nesilima jiems tenkančios misijos.

K. Barėnas

AXEL MUNTHE TESTAMENTAS

Neseniai Švedijoje miręs rašytojas ir gydytojas Dr. Axel Munthe savo testamentu jam priklausančią San Michele vilą su joje esančiais meno kūriniiais, knygomis ir baldais paliko Švedijos vyriausybei, o šio turto valdytoju paskyrė Švedų Akademiją Romoje. „San Michele knygoje“ pavaizduota Anacapi vargams jis paskyrė 20.000 šv. kr., be to, 10.000 šv. kr. jis paskyrė senes eilnius laikantiems lapams ir Stockholm vargams ir 5.000 kr. šunims auginti vadovais mokyti.

— Britų žonyje gyvenantieji žydai išžūrėjo anglų filme „Olivieras Twistas“ antisemitinių tendencijų ir surengė demonstraciją, kurių pasėkoje šio filmo demonstravimas anglų zonoje buvo atšauktas.

— Prancūzų režisierius André Cayette įscenizuoja filmą iš Grafo Bernadotte gyvenimo.

Į AUSTRALIJOS PROBLEMĄ ŠALTAI PAŽVELGUS

Vis didesni būriai mūsų tau-

tiečių išvyksta į Australiją, o likusiųjų dalis taip pat apsi-sprendžia už penktąjį kontinentą. „Lietuvių Žodis“, norėdamas padėti savo tautiečiams susipažinti su Australijos gyvenimu, deda savo skiltyse įvairios informacinės medžiagos, pateiktas iš ten nuvykusių mūsų tautiečių gausių laiškų. Iš jų skaitytojai galės susidaryti bent apytikrį penktojo kontinento gyvenimo vaizdą.

Katastrofiškas butų trūkumas

Australija turi vieną nepataliosą neigiamybę: nepaprastai butų trūkumą. Oficialiais duomenimis apie 300.000 šeimų ieško butų ir neturi vilties juos susirasti. Nors vyriausybė yra užplanavusi butų trūkumą pa-

„Stiklo kalnas“ Flensburge

Po Myk. Venclausko „Užbur-tosios dūdelės“ gražaus pasiseiki-mo Flensburge, kuri per porą savaitių buvo pastatyta net tris kartus dviejose stovyklose, flens-burgiečiai — „Trollsee“ stovyk-loje lietuvių — ryžosi didesniam pastatymui. Ypač aktingą sudarė arčiau Vasario 16 d. šventė.

Myk. Venclauskas parašė 5 veiksmų su epilogu veikalą „Stiklo kalnas“. Jo turinys pa-imtas iš žinomos liaudies pasak-os apie užburta ir ant stiklo kalno miegančią karalaitę, kurią pakeičia, tarp kitų, ryžtasi ir trys broliai. Autorius šiai pasakai davė tautiška simbolinį turinį, atvaizduodamas senąjį ir naująjį Lietuvą, jos priešus, gynybą ir šalies išdavikus. Artistų 28.

Veikalo turinys protarpiais buvo pajavinamas pritaikinta liūdna muzika.

Gražias dekoracijas padarė p. St. Grigoravičius, padedamas Jūrų mokyklos mokinio St. Rasi-navičiaus ir paties autoriaus-režisieriaus M. Venclausko. Ar-tistams drabužius paruošiant nuosirdžiai savo darbą talkinin-kavo stovyklų sluvėjas. Tuo būdu bendromis visų pastanga-mis spektaklis pavyko. Juo gė-rėjosi ne tik lietuvių, bet ir ki-tataučiai. Pastebėtina, kad ki-tataučiai pamėgo lankytis ir Flensburgio lietuvių spektaklius ir kai kurie pareiškė, kad jiems lietuvių spektakliai geriau pati-kę, negu savieji.

„Užburtosios dūdelės“ ir „Stik-lo kalno“ pastatymai nedidelėje lietuvių stovykloje parodo, kad turistų gerų norų ir ryžtingumo, galima ir didesni kultūriniai dar-bai atlikti.

„Stiklo kalno“ spektaklis pra-sidėjo tuojau pat po trumpo Va-sario 16 d. minėjimo akto Troll-see stovykloje, į kurį buvo atvy-kę ir kiti tautų tremtinių atsto-vai bei lietuvių iš kitių Flens-burgo stovyklų („Antverp“ ir „Meierwik“).

„Stiklo kalno“ spektaklis pa-kartotas kovo 3 d. to pat „Trollsee“ stovyklos salė, nes kiti stovyklų scenos per mažos.

(bs)

— Keletas profesorų ir apie 250 iš Čekoslovakijos į Vokietiją pabėgusių studentų įsteigė Lud-wigsburge universitetą su teisės, istorijos, medicinos skyriais.

Priekaištai Australijai

Dar esant Vokietijoje teko gir-dėti, kad: Australijoje greitai iškrenta dantis, žmonės greitai sensta, nuobodu, negraži gamta, spauda nesidomi politika, per silta ir t. t.

Stai atsakymai. Tiesa, Aus-tralijoje daugelis nešioja dirbtinius dantis, ir tai gana jauni. Taip pat tiesa, kad Europos emi-grantai turi sveikliaus dantis, Australijoje prieštasi, atrodo, yra australiška virtuvė. Valgo-ma per saldią ir taip maistas paruošiamas, jog ir kramtyti ne-reikia. Dėl to dantis turi atro-fuoti. Valgantieji daug žalių valsių ir valgius gaminantieji ne australiškai išlaiko sveikus dan-tis.

Neatrodo, kad Australijoje žmonės sentų greičiau, negu Pietų Europoje. Dėl nuobodumo. Gal čia nėra taip linksma, kaip Europoje, kur mūsų būty buvo didelis susibūri-mas. Tačiau didmiesčiuose yra kur nueiti. Radijo stočių pro-gramose galima išgirsti operų iš-traukas, dainininkus, smulkini-nus ir puikiausios Europos klasi-kinės muzikos kūrinių. O radijo galima turėti ir dykumoje gyve-nant.

Kraštovaizdis, deja, nėra gra-žus, ypač nykiai atrodo sausrų metu. Dirbtin būdu nusiusintų medžių stagarai, aptriusūs, su-krypusiais krūmokšniais apaugu-sios uolienos — vargiai kam gali patikti. Bet platus kviečių lau-kai, saulėlydžiai pajūryje ir kal-vose, žvaigždėtos, maloniai vė-sios naktys, puikūs didmiesčiai — sudaro pasigėrėtinus vaizdus.

Visoje P. Australijoje, išsky-rus keletą pačių karštųjų vasa-rus dienų ir naktų, šiluma pilnai pakeliamas. Žinoma, tos karš-tosios dienos, kada vėjas pučia kaip iš ugniakuro, nepratus, nėra lengvai pakeliamos. Bet tų dienų nėra daug.

Moterų taip pat nestinga. Ir daugumas jų nėra blogesnis už europietes. Aišku, dykumose jų nesutiksi. Iš viso jų kiek ma-žiau neu vyrų. Tačiau norin-čių ištękti moterų yra daug daugiau, negu norinčių vesti vy-rų.

Kad spauda nesidomi politika, taip pat netiesa. Australijos laikraščiuose pakankamai yra politinių straipsnių ir politinių žinių. Pav., beveik kasdien ra-šo apie Kravčenko bylą Pran-cūzijoje. Jau prieš tris mėne-sius buvo rašyta apie Lietuvos ūkininkų pasipriešinimą sukol-chozinimui. Prieš mėnesį spau-da rašė apie VLIK'o pirmininko Krupavičiaus pareiškimą, pada-rytą atvykus Amerikon ir t. t.

Ar važiuoti Australijon?

Ne visiems. Britų Emigrantų Sąjunga Australijoje niekam ne-pataria važiuoti iš Anglijos, ten turint butą arba namą. Vokie-tijoje mes nieko neturime. Ta-čiau ir mūsų šalis, neturintiems pieriškos dvasios, nepatartina čia važiuoti. Nors Australijoje pragyventi ir labai nesunku, bet patogumų nėra. Juos susikurti nebus lengva. Visą reikės pa-čiam uždirbti ir laimėti kantry-bės ir patvarumo.

Tačiau tie, kurie apsispręs už Australiją, priimdami galvon šiuos samprotavimus, neapsivils ir nesigails čia atvykę. Austrai-lijoje maistas pigus, rūbai ne-brangūs. Susirgusieji bus veltui gydomi. Ne tik dirbantieji, bet ir jų šeimų nariai. Susirgęs šei-mos galva gaus tokią bedarbio pašalpą, iš kurios galės išlaikyti šeimą „Holding Centre“.

Gimus prieaugliui, motinos gauna gimdymo pašalpas (15 sv. už pirmą vaiką, už kitus dau-giau). Australijoje gimusieji be jokių formalumų tampa Austrai-lijos piliečiais. Darbo pajamų mokesčiai vedusiems ir turin-tiems vaikų žymiai mažesni. Se-natvės, invalidumo ar našlėsčių (moterims) atveju taip pat mo-kamos didesnės pensijos, negu išlaidos labai geram maistui. Viengungiai ir beveik šalis susi-taupydami per metus gali susi-taupyti tiek, kiek reikia grįžti-mui į laisvą Tėvynę.

Kas imti į laivą

Kelionė į Australiją trunka apie 40 dienų. Raudonojoje jū-roje labai karšta, todėl reikia im-ti maudymosi ir paplūdimio rū-bus, akinius nuo saulės, nivea kreml. Kelionėje yra daug lai-ko. Tad imtina anglų kalbos va-dovėliai ir neskaitytos knygos. Nepatartina perdaug apsikarti rankiniu bagažu. Nereikalinga imti antklodę, paklodes, pagalvės — viskas duodama stovyklose ir laive. Nereikia imti perdaug baltinių — laive galima išsiplau-ti ir išsiprostyti. Tačiau į sun-kujį bagažą reikia dėti vitką, kas tik gyvenimui reikalinga. Juo mažiau reikės pirkti, tuo daugiau sutaupysite. Australijoje pinigai brangūs ir taupyti bū-tinai reikia. Nepamiršti darbo įrankių. Kas išmoko siūti, tie-veža siuvamą mašiną. Sluvėjų čia trūksta ir tie patys nekokie. Pasiskelbus laikraštį, galima suviumi privačią po darbo ne-blogą uždirbti. Kas turi ar gali įsigyti foto aparatą, tepalmai į jį su savimi, nes kelionėje yra ver-tų fotografijos įamžinti atveju. Australijoje foto aparatą blo-gesni už vokiškuosius ir bran-gesni.

Ign.

NUOSTABIOJI ARKTIKA

LAISKAS IŠ KANADOS PRERIJŲ

Rašo J. Pronskus

sniego — nuštraigo sustingusiomis sniego bangomis. Jei spe-gas ir sniegas reikšia negyvybės arba mirties būvi, tai pastaroji esanti neapsakomai švari ir tyra — nes tokios trybės ir baltumo skaisybės, kaip prerijų sniegas, sunku įsivaizduoti. Tas baltumas turi įvairiausių savo atspalvių, kuriems pavadinimus tik geras tapytojas galėtų surasti: iš ryto, žiūrėk, viena pusė vandenyno oranžiškai rausva, kita žalsvai violetinė; dienos metu akys mer-kiasi nuo deimantinio žerėjimo, vakarop vėl sniegas nusidažo vi-somis saulėlaidos debesų spalvo-mis. Kur nors už 10 ar daugiau mylių prariedėjęs traukinys ramią dieną palieka tokį ilgą baltų dū-mų ruožą, kad nusidriekęs per ketvirtadalį horizonto valandoms sudaro tolybėse baltuojančių kalnų retėžėlio mirazą.

O naktys, tos tylios, iš pasaly stiginančios, šviesios gražios nak-tys, su nunokiosiomis, lyg vienuo-čių kėkės, žvaigždžių virtinėmis, didžiuliu mėnesio prožektorium ir kas keli metai iš šiaurės pu-sės padangėmis besišvaistantiomis šiaurės pašvaistėmis. Gali-ma į tai žiūrėti ir su siaubu ir su pasigėrėjimu, tai priklauso nuo nuotaukos. Kartais tos žvaig-zdės atrodo tokios žiauros ir baisiai šaltos, ir šiaurės paš-vaistės bylsčiai balti, rausvi, žalsvi, gelsvi ir oranžiniai liežu-viai — lyg kokio kosminio pa-maisos tylos alsavimas, siekias praryti tą sustingusią dulkelę — mūsų žemę, o kartais visas da-ngaus skilimas atrodo lyg stebuk-lingas kilimas, prisagstytas žibu-ruojančių milžiniškų deimantų ir degantis visomis vaivorykštės liepsnomis.

Tiesa, žmogus prerijoje žiema apibūtiškai bejėgis. Pėsčiomis niekur iš čia nenuėisi, niekur ne-liesi. Išskiriant didžiulius vies-keles, kuriuos valdžios sniego plūgiai karts nuo karto atkasa, jokio praejimo nei pėsčiam, nei važiuotam nėra. Pėsčio žmogus čia neteko dar matyti — nei ke-liuose, nei laukuose. Dėl to, gal-būt, čia niekas negirdėjo tokio dalyko, kaip apvogimas ar kokio nepažįstamo žmogaus įsodyba užėjimas. Dėl to čia per naktis viskas nerakinta.

Gražio prerijos dieną ir nak-tį, kai oras tyras ir saulė ar mėnuo šviečia, bet visai jos kito-kios, kai vėjas pakyla ir prade-da nešti sniegą. Tokių sniego audrų čia žiema labai apstu, ir jos visuomet užėina netikėtai. Visoki pasakojimai apie arkti-kos keliautojų pergyvenimus čia galimi patikrinti be žodžių. Ir dienos metu prieš vėją nei paeisi, nei akis atmerksi, ir ko-kia nauda jais atmerkus, kai kvapą užima lyg ugnies rykštė-mis raizydamas vėjas ir regėjimą uždaro tiršta, lyg šalta putra, skrendančio sniego masė, kurios plėna žemė, oras ir dangus. Naktį sniego audra atrodo dar ne-žemesniškė. Tik visa žila aplinkui, stingingančiai šalta ir neapsiklau-žiamas šniokštimas. Galite įsi-vaistės bylsčiai balti, rausvi, žalsvi, gelsvi ir oranžiniai liežu-viai — lyg kokio kosminio pa-maisos tylos alsavimas, siekias praryti tą sustingusią dulkelę — mūsų žemę, o kartais visas da-ngaus skilimas atrodo lyg stebuk-lingas kilimas, prisagstytas žibu-ruojančių milžiniškų deimantų ir degantis visomis vaivorykštės liepsnomis.

Tačiau, žinant, kad namie yra šiltas kambarys ir sotus valgis,

keletą knygų, kurių vienos „The Friendly Arctic“ (išleista 1943 m.) mintis čia ir pacituosiu.

„Tollimoji Šiaurė“ yra nepasto-terminas. Romėnai vidurinę Prancūziją laikė tiek šalta, kad vargiai kada galėsianti čia išsi-vystyti aukštesnė civilizacija. Prieš 50 metų buvo tvirtinama, kad Arktika ištiesia savo ilgas rankas iki tos vietos, kur dabar stovi Winnipeg miestas su sa-vo 200.000 gyventojų, ir buvo ginčijamasi, ar kada nors galės augti bulvės toje Saskatchewan dalyje, kur šiandien yra žy-miausia pasaulyje geriausių kviečių žemė. Tuo būdu „Tolli-moji Šiaurė“ nuolat trauksis at-gal, kol mūsų rasės neapgyven-toji Arktika beliks tik tas arkti-tiškas ratas, kokį yra nustatę matematikai, astronomai ir ge-odezai. Žemės plotai, apie ku-riuos paprastai yra manoma, kad jie padengti amžinu sniegu, iš tikrųjų yra apaugę žole; „amži-noji Šiaurė“ tyla“ egzistuoja tik knygoje; „begalinės arktinės dy-kumos, kur joks gyvas daktas negali gyventi“, iš tikrųjų yra tė-vynė riebių žolėdžių gyvulių, ku-rie čia ganosi žiemą ir vasarą.

„Tollimoji Vakarai“ baigėsi. Ta-čiau yra Šiaurė — didesni plo-tai, negu Vakarai kada nors bu-vo, kurie nusitęsija skersai Ka-nadai ir Sibiro. Šių tolimų arkti-tiškų kraštų komercinė reikšmė paaškęs dar mūsų amžiuje.

Klausimas, ar Arktikos žiema yra intensyviai šalta, yra relia-tyvus dalykas. Temperatūra yra toks laukas, kur visa yra daroma palyginimais, net imant termometrą kaip absoliutų autoritetą. Kanados vyriausybė daugiau kaip 20 metų palaiko obse-rvatoriją Heršelio saloje, Kanados šiaurės pakraštyje, apie 200 my-lių už Arktikos rato, ir per visą laiką žemiausia temperatūra bu-vo -54 laipsniai žemiau nullo Fahrenheito.

(b. d.)

KOVA SU DEMONAIŠ

UŽGAVENIŲ PAPROČIŲ PABIRŲ ŽIUPSNELIS
RASO JUOZAS LINGIS

(2) Kai kur rytų Lietuvoje (apie Kupiškį) vietoje čiulės per kaimą būdavo varomas arba vežamas Gavėnas. Jis buvo varomas, bet nemušamas, o pats jis turi gerą vyti, ir jam atsigręžus visi palydovai bėga į šalis. Priėjęs prie kiekvieno lango, jis sako:

Nevalgykit lašinių,
Turiu peilį be kriauny.
Apėjus visą kaimą, Gavėnas nurengiamas, įsodinamas į rogutes, pavėžamas į galulaukę ir išverčiamas. Kitur per Pusiagaugėnį Gavėnas vežamas ant akėčių, padėtų ant rogų, ir išverčiamas — taigi, Gavėnui artina si galas.

Užgavėnių vidunaktį baigiasi Lašinsko su Kanapinskiu kova. Lašinskas — mėsėdžio, Kanapinskis (nuo kanapių aliejaus) — gavenios atstovas. Jau tuoj po Kalėdų jie abu pradeda ruošti kovai. Lašinskas pradeda ant svirno gabenti lašinius, kumpius, dešras, skilandžius, o Kanapinskis prisivelka aliejaus ir silkių. Jau tuoj po Kalėdų svirne girdėti bildesys, bet kova savo viršūnę pasiekia Užgavėnių vidunaktį. Iki vidunakties Lašinskas išsilaiko, bet paskui kapituliuoja be sąlygų. Kitur sakoma, kad Gavėnas ant žardų pėsi su Mėsėnu, vidunaktį Mėsėnas nustumiamas nuo žardų.

Pelenų dieną, po Užgavėnių riebių ir gausių valgių, pasitaiko ir negaliojančių. Tokiems lygioniams gydyti jau iš pat ryto atsiranda „vengrai“ su „liekaronais“. Vengrai būdavo apsiręgę juodais švarkais, juodomis ar mėlynomis kelnėmis, avėdavo batų, ant galvos nešiodavo „cilinderius“. Sergantiesiems duodavo valstų, užmokėdavo sutikdavo palaukti iki kitų metų.

Kai kur Pelenėse buvo velkama kaladė (pagalys arba rastigalis). Kaladė geras ženklas, atvelka kaladę — linai gerai užderės. Jei kas ateina be kaladės, ateina be laimės.

Su Užgavėnėmis susiūta ir visokių tikėjimų bei būrimų. Nors Užgavėnės yra darbo diena, bet jose negalima dirbti eilė darbų. Beveik visur Lietuvoje per Užgavėnės negalima verpti, o kas to nesilaikys, to mėsa imis kirmėlės vasarą trinti, aiant sėlės sės jautiai, linai ir siūlai rudys, pelės kapos auksukas. Prieš Užgavėnės moterys stengiasi suverpti pradėtą kuodelį; jeigu paklika, tai kitais metais linai bus prasti. Per Užgavėnės negalima nei siūlyti sukuti — vasarą avys kaituliu susiks, nei malti — vėjai stogus nuplėšys. Užgavėnių rytą kiekviena šeimininkė stengiasi kuo anksčiau pakurti krosnį — rugiai tais metais gerai užderės.

Ir su Užgavėnių valgiais daroma visokių būrimų. Išėjant pirmą kartą arti pavasario Užgavėnių lašiniams ištepamas noragas, kad dirvoje usnys neaugtų. Sėjėjas, eidamas sėti, pasitrina rankas Užgavėnių lašiniams, kad paskūdi jėvų nelestų. Užgavėnių lašiniams ištepami jautio kaklas ir pečiai, kad jungas netrintų. O kad neigėtų gyvatė, Užgavėnių vakare ištepama kojos kiaušenos šaltiena (košeliena). Užgavėnių valgių likučiai laiko-

mi ir naudojami kaip vaistai gyvuliams. Pavalgius vakarienę, piemu sūris šaukštus, peilius, samti ir surištus palieka per naktį, kad vasarą galvijai nesisikirstytų, nepasimestų ir rastų namus.

Kitų kraštų Užgavėnių papročiai savo esme ir tikslu panašūs į lietuviškuosius, nors paviršutiniai ir skiriasi. Svedijoje Užgavėnių papročiai, ypač karnavalinio pobūdžio vaikštytės, jau seniai išnykę, nors jų būta. Pasukutynis Svedijos katalikų arkivyskupas Olaus Magnus savo garsiaame 1555 m. Romoje išleistame veikalame „Historia de gentibus septentrionalibus“ mini, kad per Užgavėnės buvo persirengiamieji, ožiai arba moterimis. Apie persirengimą Daniijoje yra išlikusių gana plačių aprašymų. Jie išlikusių Svedijoje minimas dažnai ir reformacijos įsigalėjimo laikais. Karaliaus Gustavo Vazos Vasteraso recese 1527 m. sutinkame, kad jis bijojo, kad „panašūs Užgavėnės neatsitiktų su juo, kaip kad su daugeliu atsitinka“. Pietinėje ir šiaurinėje Svedijoje dar netaip seniai per Užgavėnės jaunimas „važiodavo didelius runkelius ir lūgos linus“ (matyt, posmas iš dainos važinėjantis). Vakare susirinkdavo jaunimas prie stichausio pakalnės ir susirėgę rogutes leidavos į pakalnę šaukdamie kiek tik kakarinė leidžia. Taip darydavo, kad būtų geras derlius, linų pluoštas ilgas ir kad gyvuliai sveikti būtų. Vietomis važinėdavo ir arklių parkintomis rogėmis bei rogutėmis, vienį kitus traukdami. Ir lapiai Užgavėnės praleidžia panašiai besilinksmindami.

Į lietuviškas panašias vaikštytės sutinkame ir Vokietijoje. Tirolyje Užgavėnės vadinamos „der unsinnige Pfintztage“, o pačios vaikštytės „Huderlaufen“. Vyrai su kaukėmis laksto aplink ir išdarinėja išdaigas, kai kurie persirengia į raganas, joja ant šluotų ir su savimi nešasi išskudytų padarytus kūdikius. Paryjeje toji diena vadinasi „Weiberfarnacht“, tada moterys vaidina vyrus ir lanko karčiamas vyrų sąskaiton. Prie pietų Vokietijos Užgavėnių papročius reikia prisikelti ir taip vadinamasis „Perchtenlaufen“, nors šis paprotys pasitaiko ir kitose švenčių. Dalyviai ant galvos užsideda cukraus guokius pavidalo krepes su skambaliukais, ant veido užsideda kaukę, rankoje laiko margais kaspinais apraistą lazda, ir kiek tik korta, bėga gatvėmis iš kiemo į kiemą. Jeigu kuriais metais pasitaikė blogas derlius, kaltinama, kad buvo apsilenkta su tuo papročiu. Kai kuriose vietose Šveicarijoje buvo pajaukiamos ir senmergės. Vaikiniai buvo perrengiami mergaitėmis, susodinami į ratus, ir taip senmergės buvo vežamos į „sumanymą“. Überlingene prie Bodeno ežero būdavo per Užgavėnės šokamas kardo šokis, kuriame dalyvavo ir margais drabužiais apsiręgę, su skambaliukais ir kauke ant veido asmuo „Hänsel“. Jis eidavo aplink ir rinkdavo dovanas.

Vokietijoje yra labai paplitęs paprotys per Užgavėnės kinkyti

jaunas mergaites į arkla, kurį jos paskui velka per visą kaimą. Pelenėje bernai net prievarta tempdavo mergiotes iš namų, įkinkydavo į arkla ir botagu varydavo. Ant arklo sėdėdavo muzikantas, grodavo ir dainuodavo. Užpakaly eidavo kitas muzikantas ir visokias „balkas“ išdarinėdamas sėdavo smėlį arkla, bet pelenus. Pagaliau arklas ir mergaitės būdavo pamirkdomos į vandenį, o po to visas šlapias jas pavašindavo ir pašokdindavo. Šis paprotys Anglijoje sutinkamas pirmąjį po Trijų Karalių. Apie 30—40 vyrų, apsiręgusių baltais marškiniais ir pasipuosiusių margais kaspinais, vilkdavo gatvėmis arkla. Juos lydėjo ilganosis ir keistai apsiręgę Old Bassy, juokdarys, apsiręgęs kailiais ir ilgą uodegą, rankose jis turėjo šautuvą ir rinko pinigų.

Panašus paprotys sutinkamas ir Danijoje, kur per Naujus Viltus bernai iš kiemo į kiemą vilkdavo arkla, vėnias ir juos būdavo gaudę, kienas iš jų būdavo persirengęs, antras vargoninku. Atėję į kiemą, ratu apskukdavo kiemo mergiotes. Šis paprotys į Naujuosius Metus pateko tikriausiai iš Užgavėnių papročiu, nes juo jau pakt aiškiai darbu pradžia.

Labai panašus ir įdomus papročius turi Svedijos sutinkamas ir Balkanuose, Trakijoje. Pirmadienį prie pat Užgavėnės susirenka nemažas kaukėtų žmonių būrys: du „vienuoliai“ avies kailio kaukėmis ir skambaliukais aplink juosmenį, vienas iš jų neša medinį falus, antras lanką, du, mergaitėmis persirengę, senė Babo, kuri krepšelyje turi iš skudurų susuktą kūdikį. Krepšelis vadinasi „likni“, o kūdikis „liknites“; traiki tie patys vardai, kaip ir gailių misterijų Dionysio kūdikiui, kur gulėjo krepšelyje „liknon“. Be

šių suminėtu buvo dar du viešuosiai, čigonai ir policininkai. Toji kompanija pirmiausia apeldavo kaimą ir prisirinkdavo dovanų, o paskui po pietų prasidėdavo spektaklis prie bažnyčios. Pradžioje šokiai, o paskui čigonai vaidindavo pantomimą, vaizduojantį noragą kalimą. Kalant noragą, vaikas taip paauoga, kad nebetelpa krepšelyje, gaunabaisų apetitą ir troškulį, pailgiau įsigėdžia ir žmonos. Tada tarp vieno iš vienuolių ir vienos mergaitės įvyksta vestuvės. Kitas vienuolis, prisilines iš užpakalio, lanku nudaeda vienuolį, ir vaizduoja lupą jo oda. Mergaitė, kiek gali šaukdamas ir raudodama, puola ant mirusio lavono, jai pritaria visi aplink stovintieji. Prasidėja laidotuvės, bet staiga numirėlis prisikelia. Po to paskui tikrasis noragas, visi įrankiai palikti metami atskirų šaukiant: „ir ateinančiais metais“ — pagaliau paimamas arklas, ir mergaitės turi jį du kart aplink kaimą apvilkti. Šiame gausu būdavo gaudę, kienas iš jų būdavo persirengęs, antras vargoninku. Atėję į kiemą, ratu apskukdavo kiemo mergiotes. Šis paprotys į Naujuosius Metus pateko tikriausiai iš Užgavėnių papročiu, nes juo jau pakt aiškiai darbu pradžia.

Tiek mūsų lietuviškioje, tiek kitų tautų Užgavėnių papročiai mums yra dabar tik pramoga, bet savyje jie slepia rimtą prasmę ir siekia gilų žmonių senovę. Jau pačios kaukės nėra kasdieninio gyvenimo aprašai. Persirengimus ir kaukes sutinkame visuose pasaulio kamposse, įvairių kultūrų laipsniuose. Kaukių prasmė dabar visai supaprastėjusi — pasidaryti nepažįstamais ir išdarinti „balkas“, bet seniau jos turėjo kitą prasmę ir buvo panaudojamos tik gyvenime reikšmingose apeigose. Kaukių prasmę aiškinama įvairiai.

MENO IR MOKSLO PASAULYJE

EUGENE O'NEILL VĖL RASO
Žymusis amerikiečių dramaturgas Eugene O'Neill, 10 metų sirgęs paralyžiumi, staiga pasveiko ir jau rašo naują dramos veikalo.

Prieš pasidarydamas rašytoju, O'Neill yra išbandęs daugelį verslų: jis buvo ir siuvamųjų mašinų pardavėju Buenos Aires, ir okeaninių laivų jūrininku, ir aukso ieškotoju ir dideliu alkoholio garbintoju. Dėl pastarosios ašilpnybės jis buvo net ir iš universiteto pašalintas.

1814 m. pradėjęs rašyti teatrams, jis iš šito verslo uždirbo per milijoną dolerių, o jo veikala — „Plaukuotų beždžionė“, „Ledžmogis“, „Elektra turi gedęti“ ir kt., rado didį pasisekimą viso pasaulio teatruose.

EUROPOS VIENYBĖS SAJŲDŽIO PIRMINKAS

Vienbalsiai išrinktas Europos Sąjūdžio Tarptautinės Tarybos prezidentu Leon Jouhaux yra buvęs paprastas degtųjų fabriko darbininkas, kurio senelis 1848 m. kovoją prie barikadų, o tėvas buvo pasižymėjęs Paryžiaus komunos revoliucionierius. Šiandien jau 70-ties Jouhaux 1909 m. buvo išrinktas Prancūzijos Jungtinių Prof. Sąjungų gen. sekretoriumi. 1947 m. jis išstojo iš komunistų vadovybės esančių

CGT ir įsteigė naują prof. sąjungą centrą „Force Ouvrière“, kuriai priklauso per 1,5 ml. darbininkų. Dabar jis pasidarė Churchillio proklamuosios kontinentalinės Europos idėjos reprezentant.

RASTI LABAI SENI SVENČIAUSIŲ TEKSTAI

Tarptautinė mokslininkų komisija patvirtino senesni šiauriniame Raudonosios jūros krante rastų 11 pergamento ritinių autentiškumą. Šiuose pergamentuose yra surašytas hebrajų kalba Senasis Testamentas, kildintinas iš 3 amž. pr. Kr., kuriame yra daug iki šiol dar nežinomų psalmių ir pilnas Izaiaus knygos tekstas.

IS VOKIETIJOS IŠVEŽTŲ PAVEIKSLŲ PARODA

Caro laikais pargarsėjusio Peterburgo Paveikslų Galerijos palatose surengta iš Vokietijos atgabentų meno kūrinių paroda. Svedijos spauda pažymi, kad šioje parodoje yra išstatyti Rafaelio Sikstinioji Madonna, Rembrandto autoportretas su Saskia, Ticiano, Congregio Giorgione, Dürerio ir kitų garsų menininkų paveiksai, kurie prieš paskutinįjį karą sudarė vertingiausius Valstybės Dresdeno Zwinger galerijos ir kitų vokiečių muziejų eksponatus.

Vieni sako, kad kaukėse sutinkamos apsisąugimo ir vaisingumo apeigos, perėjimo iš žiemos mirties į pavasario gyvybę liekanos. Žmogus, užsidėdamas kaukę ir pamėgdžiodamas kokį nors piktą demoną, kartu pasisavina jo galią, lieka nepažįstamam ir gali su juo kovoti, o demonai ir visokios piktosios dvasios savyje nėra perdaug protinės. Paimkime, kad ir lietuviškieji kaukių, kaip lengvai bernai į galvą. Kiti gi teigia, kad kaukės kaip tik ir valzduoja augmenijos ir derliaus demonus, treči gi mėgsta įrodinėti, kad kaukės turi valzduoti mūsų protėvių dvasias.

Kaip ten bebūtų su tais kaukių prasmės interpretavimais, kuriuos daugiau ar mažiau galėtume ir savo lietuviškiems papročiams pritaikinti, bet per visus kraštų Užgavėnių papročius lyg raudonu siūlu traukiasi patys svarbiausi žemdirbio gyvenimo gyvybinės reikšmės turį momentai — geras javų derlius ateinančiais metais, sveikl, gausūs, sotūs ir „ranką gerai eln“ gyvuliai, nuo ko priklausos visas žemdirbio kasdieninis gyvenimo ritmas. Nuo viskingumo gamtoje turi neatsilikti ir žmogus, užtat per Užgavėnės žmogus negalėtų tenka senmergėms ir senbarnams. Piktasis žiemos demonas laiko sukaustęs žemę. Artinantis pavasariui, artinantis gyvybės atbudimui, reikia tą piktą demoną kuo greičiausiai išprovokuoti, nubaidyti, išviti, sunaikinti. O tam žiemos demonui nuyti ir po sausulio žemės pluta miegantiems pasėjams pažadinti geriausia yra persirengęs šaukti, rekti, barškinti barškaliais, skambinti skambalais bei laistyti vandeniu. Užgavėnės — žmogaus kova su žiemos demonu, Gavėno ar kitokiam pavildale.

Stockholmas, 1949 m. vasario 18 d.

TEATRO TEMOMIS

Prieš porą mėnesių mūsų laikraščiuose pasirodė žinutė, pranešanti, kad jau baigiama spausdinti K. S. Stanislauskio „Aktoriaus saviruša“. Štai tas veikalas jau baigtas. Norintieji „Aktoriaus savirušą“ įsigyti, kreipiasi pas antrosios laidos samanytoją Adolfą Meką (16 Kasel-Oberzwehren, DP Camp Matlenberg, Kaina 10 DM. Bet, mielieji, nepamanykite, kad žemiau pasirašantysis atlieka reklamę pareigą. Toks veikalas reklamos neberekalingas ir — podraug pridurtina-leidėjo (Zvilgsniai — Giedra) idėtas pinigais, ar šiaip ar taip kalbėsime, nebesugrįš nei dešimtoje kartoj, nes visos teatros spausdinta 200 egz. Spaudos rūšis? Nagi pogrindžio sąjūdžio darbai ir tremtiniais tepriemiamas „technikos stebukas“ — rotatorius. Formatas aukštas ir platus, taip sakant, per visą prašyminio popieriaus lakštą, viso net 276 ps. Juokas juokas, bet technikinis darbas ir tikro viduramžiais įgarsėjusių vienuolių kronikininkų atminimo vertas. Be melės knygai ir teatro reikalmas tatus nepadaroma.

Per pastarusius 3 metus rotatorių buvome pamirę, nes stovyklų periodinukus pakeitė spausdintiniai dienraščiai ir savaitraščiai, o pirmųjų pokapiu liacinų metelių neperodinius leidinius — vis puošnėjanti ir grožėjanti knyga iš spausdinties. Vadinamasis ikuridinimas iš naujo mus numušo nuo koto. Vėl padegėlio būklė. Vėl dideli pilietiško kumo ir tėvynės meilės egzaminai. Spauda, kaip ir įprasta, pirmojo laiko egzaminus, ir išlaiko: „D. Britanijos lietuvis“, „Australijos lietuvis“ ir pakopa aukščia (mat, vėl per spausdinties) — Australijos „Mūsų pastogė“. Daug kebliau yra ir, žinia, bus su kitomis kultūrinio ir bendruomeninio darbo sritimis. Pinnbergas nebeatsis. Bet dar yra per septynių bent vaikų darželiams. Deja, kaip „persikurdinti“ Patria, Venta, Suduva ir kt. mūsų knygų leidyklos? Kaip pagaliau mūsų teatras? Jei čia, Vokietijoje, dar neišbarstytų po visus Vakarų užkampius, užtroškintume „Aitvarą“ ar bevaliosios sukrusti bent „Klumpę“ pavalkščioti po sceną? Sakydama, bent Klumpę“ galvoju grynai kielekiškai (kokybinu atžvilkiu „Klumpę“ yra drąsus ir pagarbos vertas dalykas): dievaž, begali kas būti lengvesnio kaip 4 (taigi, vos keturių) aktorių kolektyvo išsaugojimas, sakysime, kad JAV lietuvių bendruomenės pasismaguriavimui ir naudai. Prikalbėta mūs apie kompaktinę emigraciją ir, deja, pamiršta vardinėmis ar nevardinėmis gartančiomis apsaugoti ir autosuoti bent „Klumpę“. Eina garsas nuo pat Augsburgio, kad didysis mūsų teatro aktorius ir pedagožas H. Kačinskis prašytas į Dėdės Samo žemę, bet aktorius ir rašytojas. A. Skėma — į Australijos imigrantus, o Brinka ir Zukauskas — dar į kažkokius kitus žemynus. Kai jie pernai, Britų zonon užsukę, užvožė „Klumpę“, tai net lapkričio darganos (o ką jau bekalbėti apie politinio emigranto protą ir širdį) prasibailė. Kodėl gi tokia palaima ir stibrybė turėti „kompaktinę masę“ užstęti lyg meteoras? D. Britanijoje prisitaigę lenkai politiniai imigrantai po hostelius ir kitokias landy-

nes organizuoja tautinio teatro būčiulį sambūrius, išpareigoja mokėti pastovų teatro skatiką ir bando išlaikyti aktorius kaip aktoriaus savirušą. Ar, pvz., anapus Atlanto mūsų išievių ir politinių emigrantų bendruomenė per teatro būčiulį draugiją ar kita kuria forma neišlaikytų 4 asmenų? Duot jiems pagindą egzistencijai, toliau jie patys manysis su nauda visuomenei.

Gera ir išganinga, kad Adolfas Mekas mums visiems įsikurdinimo susirūpinusiems duoda lygų namų rūkštis „Aktoriaus savirušos“ antrąją laidą. Antrosios laidos proga rašoma: „Tremtyje įvairiuose kraštuose aplink rezišierius ar aktorius, o kartais apie teatro mylėtoją susiburia jaunuoiai ir primityviausiom priemonėm ir vargo sąlygose mėgina kurti teatrą. Tegu ši Stanislauskio knyga bus viena iš daugelio tobulėjimų išauginti savyje tą tremtinių, peršviečiamo kūno aktoriaus“.

Pirmoji „Aktoriaus savirušos“ laida išėjo 1940 metais. Vertėjas Algirdas Jakševičius pratartie pastebėjo:

„Visi, kurie dirba teatre ar kurti domiesi, perskaite knygą „Aktoriaus savirušą“, pamatys, kad ji atskleidžia teatro darbo ir jo supratimo pagrindus. Ji parašyta taip, jog kiekvienas gali suprasti geros vaidybos esmę“.

O tai („suprasti geros vaidybos esmę“) tolygiai yra svarbu, kaip ir prisilaikyti pranašų aktorių. Parsinešime namo bent didį teatrą, meno ilgesį ir teatro supratimą, o tai jau bus šioks-tokis laimėjimas tarp „kompaktinės masės“ pralaimėjimu...“

J. Cėcėnas

Naujos knygos

Tumas - Valžantas, **Pragiedrusiai III** tomas. Vaduvų kraštas. Ilaide „Aistija“, Kassel-Mattenberg, 1948 m., 224 ps. Viršelis — dail. L. Ralkevičiūtės. Kaina 4 DM.

Tai gražiausioji „Pragiedrusių“ dalis, kurioje atskleidžiama daug turtigos etnografinės medžiagos, Lietuvos kaimo kultūros vaizdų ir gimtosios žemės bei savų papročių melės.

X. Y., **Lietuvos sovietizacija 1940-41** m. Ilaide Lietuvos Tiesininkų Tremtinių Draugija, Augsburg, 1949 m., 48 ps. Tai Lietuvos įėjimo į Sovietų Sąją politinė-iejūne apžvalga, iš esmės analizuojant kiekvieną sovietizacijos aktą.

Knygų lentyna, Nr. 1 (8), 1949 metų sausio mėn. Tai Liet. Bibl. Tarnybos rotatorinis leidinys. Turinys: 1) 1949 metų sausio mėn. lietuviškųjų tremties leidinių bibliografija; 2) 1949 m. svarbesniųjų bibliografijos periodikos straipsnių bibliografija; 3) Liet. Bibl. Tarnybos gauti bibliografiniai leidiniai; 4) Kronika — Liet. leidiniai V. Vokietijos valstybinėje bibliografijoje. Periodika Tarybinėje Lietuvoje; New Yorko Viešojo Biblioteka įsigijo pabaltijiečių knygų ir kt.

Sandora, Lietuvių Krikščionių Studentų Sąj. sąs. leidinys, 1949 m. sausio-vasario. Nr. 1. Lietuvių evangelikų religinės minties laikraštis. 32 ps. Eilė idomų straipsnių, plati evang. gyvenimo kronika.

PIRIBĖGA

(Svėnto Kazimiero šventel)
JURGIS JANKUS

(2) Berniukas sustojo prie durų ir nerado žodžių ką atsakyti. — Atsikiškaiti. Gerai. Aš mėgstau, kad viskas būtų aišku. Duobkiamas kas užmokejo. Tu ar aš? O už nuvežimą? O jų pavalgydinti tu irgi nepavalgydai. O motina už visus metus ne skatiko nesumokėjo, ogi kiek sykių dar skolon emė duonos ir malkų. Aš atėjau ir pažirėjau, ar daug tau iš visko liks. Aš maniau, kad čia šio ti yra. Bet vienį skarmalį. Jeigu išnešęs ant rinkos parduočiau, tai nė trečios dalies savo pinigų neatgaučiau. Suprantai?

Dabar Anastukas susirinko žodžius. Jie kilo jam iš pačios širdies, retį ir skaudūs, kaip asaros.

— Mano mama tamstai nė skatiko neliko skolinga. Seimininkas susijuokė.

— Neskolinga. Tai kas ta geriau žino: tu ar aš.

— Man mama prieš mirtį pasakė...

— Tai jau jau galvoj buvo negerai, o jeigu ne, tai — pamelavo.

— Mama niekada nemelavo! — karštai šoko berniukas, ir jo akys sužibo asaros.

— Nemelavo! Tai gal aš meluoju, paršeli neraluotas, tu! — susuko iš pyktio paraudes seimininkas, žengė prie berniuko, pagriebė už ausies, ištempė po duris ir taip paspyrė koja, kad tas kildis žingsnius pabėgęs išsilestė veliurys į duris.

— Pamegink tu dar čia man rons koją iškelti, tai aš taip ikrėsiu, kad gimtąją dieną atsiminsi.

Berniukas pašoko ir neatsigrėždamas išbėgo į gatvę. Už kampo jį pasitiko Jonkė.

— Ar aš nesakiau, kad seimin-

ninkas klauė, — pasakė jis, bet Anastukas nieko neatsakė. Jis pats nežinojo kodėl, bet jam buvo tokia gėda, lyg ne seimininkas, o jis pats būtų tą padaręs.

— Ir valkai ejo siaura gatvele, paskum pasuko į Vilnelės parkrasti.

— Ar nori valgyti, — paklausė Jonkė.

Anastukas negalėjo atsiminti kada valgęs, bet ar norėjo valgyti, pasakytai negalėjo. Berniukas kai įsivedė jį į seną apgriuvusį pastatą, seniau gal buvusią daržinę ar arkides, ir susėdo ant šiaudų. Vienas tuoj atnešė duonos ir mėsos. Anastukas nesipriešino — jis paėmė ir valė. O kitį sugulė tyliai šnibždėdosi. Paskum vienas paklausė:

— Ar tu viską jam ir paliksi.

— Jis vistiek neduos, — liūdnai atsakė Anastukas. Jis jokios vilties nebeturėjo.

Tada berniukai jam paaiškino, kad vakare neušisą ir pro tą langelį viską išnešą. Nė lapė neliosiant. Kur padėti jie skytė turi. Ne tokių daiktų niekas neduos.

— Vortai aš neisiu, — atsakė berniukas.

— Ne vogti, bet savo pasiimti, — atkrito Jonkė. O kaip tu gyvenai, kad nieko neturi. Matai, bnsas, o ruduo jau čia pat. Ir rytą greičiausia bus šalna, kuo tu apsiausi.

— Ir vortai eisi, — atsakė kiltas iš panūry. — Nevalges ilgai negyvensi.

— Ir jie ilgai jam aiškino, koks pasaulis neteisingas ir kad savo daį pasimti nėra vagestė.

— Bet ką Dievas pasakys! — pasakė Anastukas.

— Dievas. Jeigu jis negali padėti, tai kam sakys. Nebijok,

jis ne toks rūpestingas, kaip žmonės.

— Kas pats moka verstis, tam ir Dievas padeda.

— Ir vogti, — paklausė Anastukas, ir jo balse nuskambėjo abejojimas.

— Žinoma, kad padeda, jeigu žmogus vagia iš reikalo, — rimtai paaiškino Jonkė ir pridėjo: — bet savo daiktus pasiimti, tai ne vagestė. Mes tik seimininkas nuo vagestės apsaugosim.

— Dar gerą darbą padarysim, — pridėjo kitas.

Lig vakaro Anastuką jie tikino. Gerai įvakarėjus, visi išsirengė prie trobelės. Tyliai priėmė iš Vilnelės pusės, Jonkė vikriai išlėkė ilgai, o kitas, tokis plonutis ir langis, kaip unguris įnėrė į vidų. Anastukas lpti atsiskakė, jo ir nevertė. Greitai tarplangėj pasirodė paglavio kamps. Pagalvis buvo didelis ir pro mažą langelį buvo sunku iškisti. Gera valandėlė laiko praėjo, kol jis išlindo. Tada vienas berniukas jį tuoj pasigriebė ir nunešė per dilges į kičiūs. Tarplangėj pasirodė antroji pagavė. Baisė listi ir toji, kaip iš kiemo išbėgo berniukas.

— Seimininkas, — šūktelėjo jis. — Vienas berniukas timptelėjo už rankos Anastuką ir abu pasileido gatvele. Pabėgę užsiglaudė už tvoros kampo. Iš pasok buvo girdėti bėgančių žingsniai ir seimininko šauksmas, kad laikytų vagį. Pro šalį tuoj prabėgo Jonkė, po pažastim pasiglemžė pagavį, o tuoj paskui jį ir seimininkas. Berniukas iš už tvoros kampo vikriai kystelėjo jam po kojomis šakali, ir seimininkas tekstelėjo į gatvės purvą. Jis prunkstė ir keikėsi, o berniukas timptelėjo Anastuką, ir juodu nubėgo kažin kur per daržus ir patvoriais. Po valandėlės juodu jau sėdėjo sėnos daržinės kampe ant šiaudų. Anastukui širdis plakė, kad net

kvapą gniaužė, bet jo draugas buvo linksmas.

— Matai, kur šiandien buvo mūsų Dievas. Paprasta lazda, šakalys, bet kaip tavo seimininką gražiai parties. Kaip perkūno kulka iš Pono Dievo rankos. O jis, girdėjai, visus velnius ir šventuosius susisaukė, bet kol jie susirinko, Jonkės nė garo neberado. Pamatys, jis tik pagavį kur iškis, ir pats čia atsisiras.

Bet atėjo ir vidurnaktis ir išaušo, o Jonkė neatsirado. Ir nė vienas nežinojo, kur jis dingio. Anastukas irgi neužmigo. Jis negalėjo galvoti, kad šakalys yra Dievas, ir biljoje, kad Dievas bus nubaudęs Jonkė už jį.

Po pietų grįžo Jonkė. Jis parėjo sunkiai ir tuoj atsigulė kniūpsčias. Jis griežė dantimis ir keikė, balsiai keikė. Tokių žodžių, vienu kartą pasakytų, Anastukas dar niekada nebuvo girdėjęs. Jis žadėjo uždegti seimininką ir užmušti vienuolyno sargą, nes jį sulaukęs ir atidavęs nubauti. Anastukas pakilo nuo savo vietos, prisilinko prie Jonkės ir apkabino jį, kaip buvo pratęs apkabinti motiną, pasilenkė ir pabučiojo į viršugalvį. I veidą nealėjo, nes Jonkė buvo iskinabėjęs ir dantimis krinto šiaudus.

— Nekėršyk, — sakė jis. — Dievas mato, aš kaltas. Verčiau mane primušk taip, kaip tavė primušė, arba jei nori, dar labiau, aš nepyksi, tada ir Dievas nepyks.

— Bet aš žįstu dar Dievą užtikniuoti, išeisim pas juos, ir nebereikės vogti, ir Dievas mums padės.

Kol tuos žodžius Anastukas pasakė, išmūšė prakaitas, bet Jonkė jį tik pastūmė alkūne į šalį, smarkiai nusikeikė ir pridėjo:

— Eik, pas savo Dievą, ieškok jo. Kur tu jį matei. Gal karaliaus dvare, ar vienuolyne, jeigu ten turi giminių. Kur valgyti

nėra ko, ten ir Dievas nosies nekėša. Su tavo Dievu darbas!

MŪSŲ TAUTOS SKUNDAS VAŠINGTONE

Iš JAV lietuvių spaudos skilčių

Visa JAV lietuvių spauda plačiai informuoja skaitytojus apie VLIK'o pirmininko prel. M. Krupavičiaus ir Vykdamosios Tarybos pirmininko V. Sidzikauskio atvykimą į Jungtines Amerikos Valstijas ir pirmuosius jų žygius šiame krašte.

Šie vadovaujantys veiksniai atstovai Amerikoje buvo laukiami jau sausio pradžioje, tačiau dėl vidaus priežasčių kelionė susitrukdė ir jie JAV žemę pasiekė tik sausio 28 d. Tą dieną

New Yorko aerodrome

aukštus svečius iš Europos pasitiko apie 50 lietuvių. Jų tarpe — gen. konsulas J. Budrys, VLIK'o įgaliotinis JAV-se Dr. Pr. Padolskis, svečiams pasitiki-ki to pirmininkas J. B. Laučka, prel. J. Balkūnas ir kt. Aerodrome buvo surošyti užkandžiai. Iš aerodromo svečiai buvo nuvelyti į „Plaza Hotel“, kur tą pačią dieną buvo surošyta

spaudos konferencija,

į kurią atvyko apie 20 dienraščių ir spaudos agentūrų atstovų.

Paklaustas nuomonės apie dabarties tarptautinę situaciją, spaudos atstovams prel. M. Krupavičius pareiškė, kad „šandien pasaulyje yra dvi žėgos; abiem nėra vietos, ir ilks tik viena: arba barbariškas bolševizmas arba nuosirdi amerikoniškoji demokratija.“

Lietuvių tautos pasiryžimą VLIK'o pirmininkas akcentavo šiais žodžiais: „Lietuva veda — ir ves kovą, jei reiks ir iki paskutinio žmogaus — arba žūsiame arba laimėsime, bet neversime.“ Toliau jis pabrėžė, kad jei dėl Europos likimo būtų kovo-jama šiandien, tai kova būtų bendra, bet jei ji bus atidėta rytojui, Amerika kovos viena.

Į žurnalistų klausimus, be to, atsakinėjo Vykd. Tarybos pirmininkas V. Sidzikauskas.

Beveik visi New Yorko dien-raščiai išdėjo svečių atvaizdus ir panaudojo iš jų patirtas ži-nias apie dabarties būtį

naikinamoje Lietuvoje.

„New York Times“, pav., pa-brėžė, jog raudonijai likvidavo apie 50% Lietuvos kunigų. Nors formaliai ir leidžiama pamaldas laikyti, bet bažnyčios apdėtos tokiais mokesčiais, kad žmonės nebeįstengia jų sumokėti.

Pranešamas apie trėmimus, laikraštis nurodo, jog esama ži-nių, kad 1948 metais lietuvių trėmimas į Sibirį galėjęs palies-ti apie 200.000 žmonių. Premia-rni daugiausia ūkininkai, kurie

priešinas Lietuvos kolchozini-mui.

Toliau NYT rašo, kad stebėji-mai rodo, jog Sov. Sąjunga ruo-šiasi karui. Klaipėdoje įsteigta povandeninių laivų bazė, o ki-tose vietose statomi raketinių sviedinių įrenginiai.

Laikraštis pažymi, kad šios žinios slaptais keliais gautos tie-siai iš Lietuvos.

Iš New Yorko prel. M. Krupavičiaus ir V. Sidzikauskas nu-skubėjo

į JAV sostinę Vašingtoną,

kur tarėsi su Lietuvos pasiunti-niu R. Zadeikiu ir į Vašingtoną ta proga atvykusiais Amerikos Lietuvių Tarybos nariais ir ki-tais atsakingais JAV lietuvių veikėjais.

Min. P. Zadeikis, pradėjęs pa-sitarimą ir pasveikinęs atvyku-sius, pabrėžė, kad „šis suvažiavi-mas yra istoriškas ir reikš-mingas“ ir pareiškė viltį, kad „jame padaryti pasitarimai dar labiau suintensyvins lietuvių tautos kovą už save teises ir dar labiau sujungs lietuvių jėgas.“

Pasitarimų, kurie tęsėsi kelias dienas, programa, pona Zadeikiai surošė priėmimą

Lietuvos pasiuntinybėje Vašingtone,

kuriame dalyvavo vienas aukš-

tas JAV užsienio reikalų minist-terijos (valstybės dep-to) parei-gūnas ir naujasis Latvijos at-stovas Vašingtone.

Sausio 30 dieną svečiai pirmą kartą prabilo į gausingą lietu-vių minią užatlantėje

Baltimorės mieste,

kurio burmistras D'Aleksandro teikėsi atvykti į lietuvių susirin-kimą ir čia pasveikinti kovojan-čios lietuvių tautos atstovus, at-skridusius į laisvės kraštą.

Jau vasario pradžioje prel. M. Krupavičius ir V. Sidzikauskas, ministerio Zadeikio padedami, ėmė rūpintis, kad jie būtų pri-imti

JAV valstybės departamente paties užsienio reikalų minist-erio D. Achesono. Po kelių dienų departamentas pranešė, kad D. Achesonas esąs balsiai užim-tas, o todėl lietuvių atstovus priimti pavesta Europos skyri-niaus vedėjui Johnui D. Hicker-sonui. Jis, priėmęs atstovus, pareiškė, kad kalba valstybės sekretoriaus D. Achesono vardu.

VLIK'o atstovai J. D. Hicker-sonui įteikė memorandumą, ku-riame išdėstė Lietuvos klausimą ir nusakė lietuvių tautai pada-rytą ir daromą skriaudą, reika-laudami ją atitaistyti.

P. J. D. Hickerson pakartoj

jau nekartą JAV valstybės de-partamento skelbtą teigimą, kad JAV vyriausybės nusistatymas dėl Lietuvos nėra pasikeitęs, ki-tais žodžiais, kad JAV nepripa-žįsta Lietuvos aneksijos.

Audiencijos metu V. Sidzi-kauskas papildomai pavaizdavo žiaurią buitį Lietuvoje, atkreip-damas dėmesį į deportacijas, į bolševikų koncentracijos sto-vyklas, o taip pat nusakė sun-klas gyvenimo sąlygas DP sto-vyklose Vokietijoje ir žiaurios mirties pavojų tiems, kurie iš DP stovyklų drįstų grįžti į oku-puotą tėvynę.

Tikimasi, kad lietuvių laisvės kovos atstovai turės progą susi-tikti

su prezidentu Trumano,

tačiau šiandieną dar nežinoma, kada tai galės įvykti.

Vasario 5 d. prel. M. Krupa-vičius ir V. Sidzikauskas daly-vavo

BALF'o direktorių posėdyje New Yorko. Posėdyje dalyvavo 18 direktorių ir 22 svečiai. Čia VLIK'o ir V. Tarybos atstovai turėjo progos iš pirmojo šaltinio patirti apie milžiniško JAV lie-tuvių šalpos darbo organizavi-mo ir vykdymo sunkumus ir laimėjimus.

Beje, būdamas Vašingtone prel. M. Krupavičius, lydiu-as kun. Gedros, pasiuntinybės pa-tarėjo J. Kajecko ir L. Šimučio, apsilankė

SVEIKINIMAS KOVOJANČIAI LIETUVAI

Broliai ir sesės.

Rusiškojo komunizmo paverg-tose Tėvynėje Jūs jau penkti metai nenulinstamai kovojate su Lietuvos pavergėjais, sudėdami ant lietuvių tautos ir Tėvynės iš-laisvinimo aukuro didžiausias aukas. Jūs kęsite badą ir šaltį, einate į kalėjimus, žiau-riausiai tardomi netenkate svei-katos, esate tremiami į tolimiau-sias Uralo ir Sibiro šiaurės koncentracijos stovyklas naiki-nimui, jūs netenkate turto, ne-tenkate visų žmoniškųjų laisvų, netenkate asmens laisvės, paga-liau, nelygioje kovoje su oku-pantu netenkate gyvybės ir, vis dėlto, neapleidžiate kovos lauko ir su nemažėjančiu ryžtu tesiate nelygią kovą su viską naikinan-čiu priešu už savo tautos laisvę ir už Lietuvos išvadavimą. Mes didžiuojamės Jumis, mes ieško-mė būdų su Jumis susižinoti,

mes trokštame Jums padėti, mes norime, kad mūsų pastangos čia užsienyje bent dalinai prilygtų Jūsų vedamai už tautą ir Tėvy-nę kovai, kad Jums tą kovą pa-lengvintų, sumažintų Jūsų kan-čias, o taip pat kruvinių aukų skaičių, kuriomis Jūs kasdien mokate už savo meilę tautai ir Gimtajai Tėvynei. Jūsų ne-nutraukiama kova, Jūsų kan-čios, Jūsų pasiryžimas geriau žū-ti, negu vergauti svetimiesiems, yra neturįs sau pavyzdžių did-vyriškumas, yra visam pasauliui įrodymas, kaip nepaprastai lie-tuvių tauta myli ir vertina lais-vę, kaip ji vertina tautų apsi-sprendimo teisę, Atlanto Chartos ir Jungtinių Tautų Organizaci-jos deklarata, kaip ji tą teisę gina, neatsižvelgdama į tai, jog galingas priešas, rusiškai komu-nistinis imperializmas, visu bru-talumu ir žiauriausiu terorų stengiasi tą teisę iš lietuvių są-monės išplėsti.

Mes, Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų-Savanorių-Veteranų Są-jungos Vakarų Vokietijoje atsto-vai, susirinkę savo suvažiavi-man, kuris įvyksta trisdešimt pirmąsiais Lietuvos nepriklaus-o-mybės minėjimo, vasario mėn. 16 d. 1949 metais, vienoje Bava-rijos pilyje, deklarujame:

1. Lietuvių tauta savo geriau-sių sūnų dukterų asmenyje rusi-ško komunizmo pavergtoje sa-vo Tėvynėje Lietuvoje su gin-klų rankose teisėtai ginsiu savo svetimųjų agresijos, pavergimo ir naikinimo, nuo agresijos ku-rios nėra Maskvai pripažinęs ir laisvais Vakarų demokratini-s pasaulis.

2. Tėvynėje Lietuvoje kovo-janti su imperialistine rusiškai komunistine agresija Lietuvių tauta ne tik gina savo teises, bet taip pat ir viso demokratinio pa-saulio tautų teises — kiekvienai tautai laisvai apsispręsti dėl savo nepriklausomybės, santvokos ir valdymosi formos, kaip tatau de-

klaruota Atlanto ir Jungtinių Tautų Organizacijos Chartose.

3. Tėvynėje Lietuvoje su tota-listiniu agresoriumi kovojanti lietuvių tauta gina ne tik savo laisvę, bet ir viso laisvojo Va-karų demokratinio pasaulio laisvę, pilietines ir asmen-s laisvės, deklaruotas Jungtinių Tautų Organizacijos ūkio ir So-cialinės Komisijos Žmogaus Tei-sių sekcijos 1948 m. gruodžio mėn. Paryžiuje.

4. Lietuvių tautos Tėvynėje Lietuvoje ir lietuvių tremtinių ir išeivių visame pasaulyje visos kovos priemonės prieš rusiškai komunistinį agresorių už lietuvių tautos laisvę ir nepriklausomas Lietuvos valstybės atstatymą yra teisėtos, nes yra nukreiptos ne tik prieš Lietuvos, bet ir viso laisvojo Vakarų demokratinio pasaulio laisvę tautų ir žmonių laisvių prieš imperialistinių to-talistinių rusiškąjį komunizmą.

Broliai ir sesės, pavergtoje Tėvynėje, mes Lietuvos Kariuome-nės Kūrėjai-Savanoriai-Vetera-nai tremtyje ir išeivijoje, išbla-kyti po visą pasaulį, jungiamės su Jumis kovoje ir šaukiame į visus pasaulyje esančius lietu-vious šią lemtingą valandą prie kovos su imperialistiškai totali-stiniu rusiškąjį komunizmą prisidėti, visomis priemonėmis aktyviai tą kovą remti ir joje dalyvauti.

Tik jungtinėmis visų Lietuvos sūnų ir dukterų pastangomis, darbas ir aukomis pavergtoje Tėvynėje ir visame laisvajame pasaulyje išvaduosime iš sveti-mųjų vergijos lietuvių tautą ir atstatysime laisvą ir neprikla-usomą Lietuvą.

Kas negina laisvės, tas never-ta jos.

L. Kariuomenės Kūrėjų-Sava-norių-Veteranų atstovų suvaži-avimu vardu

Prezidiumas

1949 m. vasario 16 d.
Vakarų Vokietija.

Maloniām bičiuliui Pauliui Augiui ir šeimai,

mirus sūnui Sauliui,

gilias skausmo prisilėgtiems, reiškiamo nuosirdžią užuojautą.

Anelė ir Antanas Krausai

400 IRO HQ, BAOR 15, Lem-go, vasario 16 d. raštu prašo pranešti, kad IRO įstaigų sura-šytos kiekvienam tremtiniui formos CM/1, kuriose yra užy-mėtos visos tremtinio asmenį liečiančios žinios (amžius, užsi-ėmimas, išsimokslinimas, gim-nė, gyv. vietos ir t. t.), yra traktuojamos kaip griežtai slap-tos.

Siaūs blankals naudojasi tik IRO įstaigos ir kitos organizaci-jos ar svetimų kraštų misijos, kurios rūpinais tremtinių įkuri-nimu.

Repatriacinėms misijoms ar jų atstovams šitie blankal nerodo-mi.

Baltų Centr. Taryba

AUDEJAMS

Belgų firma Argentinoje ieško audėjo meistro (foreman) iki 42 metų amžiaus su geru patyri-mu ir atitinkamam kvalifikaci-jom. Duodama proga avansuoti. Seima vyksta kartu. Suinteresuoti skubiai praneša BCT Det-mold, Wittjestr. 14.

„MŪSŲ LAIVININKYSTĖ“

Lietuvių Jūrininkų Sąjunga Užsienyje pradeda leisti Sąjun-gos metraštį — „Mūsų Laivinink-ystę“. Šių metų knyga išeis apie kovą mėn. viduri. Leidinys bus 180—200 pusl. iliustruotas mūsų uostų, pajūrio ir kitokiais su lietuviškos laivininkystės velka susijusiais vaizdeliais. Turinys labai įvairus: vispaušiskai palie-čia ir pavalzduoja laivininkystės ir žvejybos ūkį, technikos laimė-jimus ir pritaikymą ūkiui; išelia mūsų krašto jūriškus intere-sus, nušviečia praitytų nuveiktus darbus, apžvelgia pasaulinę laivininkystės ūkio būklę ir taip pat — patiekia keletą įdo-mių straipsnių iš kapitonių atsi-minimų ir būriavimo sporto Lie-tuvoje.

Tai pirmą šios rūšies lietuviš-ka knyga. Stengiasi padaryti ją kuo įdomiausia plačiajai visuo-menei, besidomintiui savo krašto ūkiu, jo atstatymu, technika bei aktualiaisiais laivininkystės ir jūrinės politikos klausimais.

Kaina DM 3. Užsakyti galima ir iš anksto pas Insp. M. Kriš-čiūną, Baltų Centr. Taryba, Det-mold, Wittjestr. 14.

D. Britanijoj pas L. Jūr. Sąj. Skyriaus D. Britanijoj pirmininką A. Kebli, Sleaford Lincs, Boston rd. Hostel. Kaina 5 šilingų.

Kanadoje pas V. Gabečą (pas J. Klimavičių), 636 Hawkes Ave., Vancouver B. C., Canada. Kal-na iš.

Kviečiame kiekvieną įsigyti šią knygą. Per ją susipažinsite su

Juodi: Thoma

(Caro—Kann)

1. e4 c6 2. d4 d5 3. e4 d5 4. e4 2f6 5. 3. e6 6. 2f3 R7 7. R4 b6? (Geriau 7... 0—0) 8. 2e5! Rb7? (Ir dabar dar geriau buvo rokiuoti) 9. e4 5. 2d5? 10. Rb5+ Kf8 11. Vb5! (Prasideda neatre-miamas puolimas) 11... g6 12. Vb3! Rg6 (12... f6 sektų 13. Rh6+ Kg8 14. Vg4! f5 15. Vg3 su gra-sinimu auka ant g6; jei 15... g5, tai 16. h4) 13. Rg5! Kg7 14. Rh6+ Kg8 15. Re8! (Pulku!) (15... V-e8 sektų 16. 2d5 R-e5 17. d-e5 R-d5 13. Vf6) 15... 2c3 16. R-f7 matas.

PARYŽIUS PAVASARĖJANT

(Atkelta iš 1 psl.)

konstituciją. Queuille pareiškė, kad Thorez'as savo pareiškimais pažeidė konstituciją.

Jau po vidurnakčio buvo pri-imtas 386 prieš 182 (komunistų) balsais rezoliucija, pasmerkianti demoralizuojančią ir išdavikišką Thorez'o kalbą, o vyriausybę įgaliojama imtis atitinkamų žy-gių.

Post Faktum

Tą patį vakarą buvo suimta 15 žymių komunistų. Po tardymo 11 paleista, o keturi uždaryti: Jac-ques Friedland, redaktorius ilius-truoto komunistų savaitraščio „Regards“, kuris ypatingai daug liausindavo sovietus, Pierre Juin, to laikraščio šefas; Robert Pénillault „Franc d'abord“ ad-ministratorius ir Bertrand Jouene-ne — braižytojas valstybinės aviacijos konstrukcijos įmonės.

Visi jie turėję ryšių... su ru-sų įstaigomis, pas juos rasta daug karinės reikšmės ir Pran-cūzijos gynybos dokumentų ir t. t. Kai kurie suimti išeinant su dokumentais iš komunistų

partijos centrinės būstinės. Tai pirmosios „kregždės“, kurios pa-sirodė šį laiką berasant.

Laukiama imuniteto atėmimo komunistams parlamentarams: Thorez — partijos šefui, Cachin — partijos organo „l'Humanité“ šefui, Florismond Bonte „France nouvelle“ direktoriui...

Ministeris Pirmininkas Queuil-le padarė sensacingą pareiškimą amerikiečių spaudai. Jame jis sako, kad visas pasaulis žino, kad Rusija ruošiasi paglemžti Europą, pirmoje eilėje Italiją ir Prancūziją.

„Amerika neturi prileisti, kad Prancūziją ir Vakarų Europą rusai nusiaubtų, kaip tai padarė vokiečiai“, — pareiškė Queuille; pridurdamas, kad Vakarų Euro-pinai JAV pagalbos neatsilaikys.

Jis siūlo prieš rusus pastatyti tarptautinę pajėgą, kad šie ne-galėtų nė žingsnio invazijos me-tu pajudėti už Elbės, nes ir 15 dienų rusų okupacija turėtų bausius padarinius: amerikoni-vel išvadotų Europą, bet šį kartą lavonus ir mirusią Vaka-rų Civilizaciją...

Taip dar prancūzai niekada nekalbėjo! Tas rodo aiškų prancūzų apsisprendimą ir mil-žinišką prancūzų žingsnį prieš Kremlį!

Taigi reikalas nėra vidaus rei-kales. Queuille atakė į Thorez'o „bombą“ — taip pat „bom-ba“, kuri nualdė, be abejonės, žymiai garsiau! Kad visai siūlia veda į Maskvą, rodo maža „smulkmena“ — 24 valandoms prasklinkus po Thorez'o pareiški-mo, Romoje panašiai pasisakė Italijos komunistų šefas Togliat-ti...

Kravčenko būgna muša

Prieš kiek laiko straipsnyje apie Kravčenką byla „Mūsų Kelyje“ pažymėjau, kad vienas dalykas stebina: kodėl tai byla prasidėjo sausio mėnesio viduryje, tuo metu, kada buvo daro-mi patys kvailliausios maskaradai dėl „taikos“. Iš tiesų — sausio viduryje atrodė, kad pasaulis ieško būdų, kaip čia giliau už-migus...

Bet byla prasidėjo. Kaip sa-ka, „nepatogių laukų“. Nes juk tai gali durti „gerus“ kal-nyninius — santykius. Tuokart pažymėjau, kad reikia būti tik-riems, jog „gembė scenoje ki-kalama ne veltui“.

Dabar Kravčenko byla įgauna tikrą prasmę. Buvo numatyta 3 savaitės, o jau užtruko penkis, ir dar galo nematyti. Su kiek-viena diena byla užpila šalto du-šo ant prancūzų ir viso pasaui-ko komunistų. Tokie parody-mai, kaip buvusios vokiečių kom-unistinės Margaretės Buber-Neumann, visu nuogumu išrengia Maskvą.

kuris laimingai pasiekė JAV, prašo visiems mūsų šachmatų bičiuliams perduoti nuosirdžiausius linkėjimus.

MEISTERIS VAITONIS KANADOJ

Kanados „Neprik. Lietuva“ vasario 25 d. n-ry pranešė, kad sausio mėn. iš Švedijos atvyko į Kanadą meisteris Povilas Vaitonis. Tikimasi, kad Vaitonis tuojau įsijungs į šachmatų gyvenimą.

Šių metų pradžioje įvykusios Lippstadt'o miesto pirmenybės dalyvavo lietuvis Rič. Estka pasidalino su vok. Kaffert-I-II vieta. Išaiškinti, kuris iš jų turi būti miesto meisteriu, buvo su-losta tarp jų 2 partijos, kurias abi Estka laimėjo. R. Estka netrukus išvyksta į JAV.

Vokiečių tarp miestinėse rungtynėse Detmold —Lippstadt pirmojo lentos susitikto du lietuviai: Estka, lošęs už Lippstadtą ir Ščema, lošęs už Detmoldą. Partija baigėsi pastarojo laimėjimu. Detmoldas laimėjo 7:1.

JAV į pasaulio moterų pirmenybės Maskvoje siunčia: Mrs. Gresser, Miss Karif ir Mrs. Ste-

Margarethe Buber-Neumann yra vokiečių filosofo Martin Bu-ber dukte ir Heinz Neumann žmona. Taigi žmona didžiausio vokiečių komunisto, Politbiuro nario ir Komintern'o vado. Mas-kvą ji nugalabijo už tai, kad Heinz Neumann nepaklausė Sta-lino patarimo. O Stalinas įgalvo-ja, kad vokiečių komunistams verta su naciiais sugyventi. Gir-di, jie niekada neatsisakė į val-džią. Neumannas gi — liepė su naciiais visur kovoti ir naikinti juos. Priešingai Stalinui — na-ciai į valdžią atėjo, o Neumann turėjo nešintis iš Vokietijos. Po epopejos jis atsiduria Maskvoje, kur jis, kaip toliau pramates, likviduojamas. Žmona — Mar-garethe Buber-Neumann kalina-Maskvos kalėjimuose ir Si-bire, o 1940 metais, Hitleriui su Stalinu susibičiuliavus, perduo-ama iš NKVD į Gestapo rankas...

Jos kalba skamba kaip kalti-namasis aktas.

Dėl vietos stokos smulkiau ne-besileisiu į visą Kravčenkos pro-cesą, tik baigiant dar kartą pa-žymėsiu, jog jam ruošiasi 15 mėnesių, jog laukta tinkamo laiko (šiandien tiesiog stebėtis reikia dėl laiko parinkimo), jog reikia sutikti su Kravčenko prie-šu, JAV komunistu, žymiu žydų kovotoju prieš nacius, — žurna-listu Kahn, jog Kravčenko pro-cesas tolį peržengia asmeninį ginčą su komunistų laikraščiu „Les Lettres Françaises“, kad už viso proceso slepiasi daug to-limesni ir gilesni reikalai...

Pabaigos vietoje

Pavasaris daugeli metų atneš-davo staigmenų: Klaipėda, Čekoslovakija, ultimatumai, abiejų karų pradžios hors ir ne pava-sarių i vyko, bet priežastys iš pa-vasario...

Paryžius ir ši pavasari neras-mus. Persilręs per žiemos mie-gą — jis laukia audringo pava-sario: įvykiai tarptautiniame ho-rizonte rausta, gali ir ugnis su-liepsnoti, bet mažų mažiausia įdomu... Ateina, tikrai ateina išsiaiškinimo ir pasisakymo me-tas“. Paskutiniame Europos Uni-jos kongrese, Haagoje, š. m. va-sario 25 d. Churchillis su pakeltu dėsmeis pasveikino rusų oku-puotų kraštų atstovus, pažymė-damas, kad ten vyksta baisėnė tironija, negu Hitlerio, „Mūsų galutinis tikslas pasirūpinti tių kraštų išlaisvinimu“, pabrėžė Churchillis, pažymėdamas, kad tai visų laisvų Europos kraštų vyriausybų rūpestis ir politika, o taip pat ir Jungtinių Amerikos Valstybių. „Alors, ça ira!“ už-baigė Churchillis prancūziškai.— Taigi, tas pavyks! Z. U.

Paryžius, kovo mėn. pradžioje.

29 1949. III. 12. ŠACHMATAI Veda K. Skėma

BUV. VOKIETIŠKŲ LIETUVIŲ ŠACHM. VADO-VAS K. MARKEVIČIUS,

kuris laimingai pasiekė JAV, prašo visiems mūsų šachmatų bičiuliams perduoti nuosirdžiausius linkėjimus.

MEISTERIS VAITONIS KANADOJ

Kanados „Neprik. Lietuva“ vasario 25 d. n-ry pranešė, kad sausio mėn. iš Švedijos atvyko į Kanadą meisteris Povilas Vaitonis. Tikimasi, kad Vaitonis tuojau įsijungs į šachmatų gyvenimą.

Šių metų pradžioje įvykusios Lippstadt'o miesto pirmenybės dalyvavo lietuvis Rič. Estka pasidalino su vok. Kaffert-I-II vieta. Išaiškinti, kuris iš jų turi būti miesto meisteriu, buvo su-losta tarp jų 2 partijos, kurias abi Estka laimėjo. R. Estka netrukus išvyksta į JAV.

Vokiečių tarp miestinėse rungtynėse Detmold —Lippstadt pirmojo lentos susitikto du lietuviai: Estka, lošęs už Lippstadtą ir Ščema, lošęs už Detmoldą. Partija baigėsi pastarojo laimėjimu. Detmoldas laimėjo 7:1.

JAV į pasaulio moterų pirmenybės Maskvoje siunčia: Mrs. Gresser, Miss Karif ir Mrs. Ste-

29 1949. III. 12. ŠACHMATAI Veda K. Skėma

BUV. VOKIETIŠKŲ LIETUVIŲ ŠACHM. VADO-VAS K. MARKEVIČIUS,

kuris laimingai pasiekė JAV, prašo visiems mūsų šachmatų bičiuliams perduoti nuosirdžiausius linkėjimus.

MEISTERIS VAITONIS KANADOJ

Kanados „Neprik. Lietuva“ vasario 25 d. n-ry pranešė, kad sausio mėn. iš Švedijos atvyko į Kanadą meisteris Povilas Vaitonis. Tikimasi, kad Vaitonis tuojau įsijungs į šachmatų gyvenimą.

Šių metų pradžioje įvykusios Lippstadt'o miesto pirmenybės dalyvavo lietuvis Rič. Estka pasidalino su vok. Kaffert-I-II vieta. Išaiškinti, kuris iš jų turi būti miesto meisteriu, buvo su-losta tarp jų 2 partijos, kurias abi Estka laimėjo. R. Estka netrukus išvyksta į JAV.

Vokiečių tarp miestinėse rungtynėse Detmold —Lippstadt pirmojo lentos susitikto du lietuviai: Estka, lošęs už Lippstadtą ir Ščema, lošęs už Detmoldą. Partija baigėsi pastarojo laimėjimu. Detmoldas laimėjo 7:1.

JAV į pasaulio moterų pirmenybės Maskvoje siunčia: Mrs. Gresser, Miss Karif ir Mrs. Ste-

29 1949. III. 12. ŠACHMATAI Veda K. Skėma

BUV. VOKIETIŠKŲ LIETUVIŲ ŠACHM. VADO-VAS K. MARKEVIČIUS,

kuris laimingai pasiekė JAV, prašo visiems mūsų šachmatų bičiuliams perduoti nuosirdžiausius linkėjimus.

MEISTERIS VAITONIS KANADOJ

Kanados „Neprik. Lietuva“ vasario 25 d. n-ry pranešė, kad sausio mėn. iš Švedijos